Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 148 (17271) | 1986 оной июниин 26, четверг | Сэн 3 мүн.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—ХҮН БҮХЭНЭЙ, БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

Ниитын малда эрхим шанартай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гэһэн шиидхэбэри партиин Хэжэнгын райкомой пленум дээрэ абтаба

Сэлэнгын районой Химныи совхоздо үбһэ хуряалга эмхитэйгээр эхилэнхэй

Нуга сабшалан дээрэ ургаса ногоон сэсэглэжэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ эгээн таарамжатай хаһа хүрэжэ ерэбэ. Шамдахал хэрэгтэй!

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ПРОФСОЮЗУУДАЙ СОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком 1985—1986 онуудай үбэлжэлгын үедэ адууһа малаа тэжээлээр хангахын тула тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар Ивалгын районой колхозниггуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, мүн агропромышленна предприятинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялгануудые һайшаагаа.

Адууһа малаа эрхим шанартай тэжээлээр гүйсэд хангахын тула социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэжэ дэлгэрүүлхээр КПСС-эй горкомуудта, райкомуудта, горгүйсэдкомуудта, райгүйсэдкомуудта колхоз, совхозуудай, агропромышленна, бусад предприятинуудай, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудта дурадхагдаа.

ИВАЛГЫН РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зорилгоһон Ивалгын районой ажалшад үбһэ хуряалгаяа эмхитэйгээр, аша үрэтэйгөөр үнгэргэжэ, 1985—1986 онуудай үбэлжэлгэдэ адууһа малдаа бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлээ.

Дээшэлүүлэгдэһэн уялганууд абтаба. Район нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал үбһэ, сенаж, ногооной витаминтай гурил, силос нилээд ехээр бэлэдхэхээр шиидэбэ.

Тусхайлбал, 17 мянган тонно үбһэ, 12 мянган тонно сенаж, тэрэ тоодо эхэ хонидто оройһото ургамалнуудай 7,6 мянган тонно сенаж даража, бүхыдөө 9 мянган тонноһоо бага бэшэ корнеплод гэхэ гү, али үнеэн бүхэндэ 2 тонно хүртэхөөр иимэ тэжээл бэлэдхэхэеэб. Мүн 2 мянган тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхэжэ, 60 мянган тонно силос, тэрэ тоодо 2 мянган тонно холимог силос дарагдаха юм. Эдэ бүхы тэжээлнай условно мал бүхэндэ (холимог тэжээл оруулалсангүйгөөр) 15 центнер тэжээлэй единицын хүртэхөөр хэмжээтэй байха юм.

Малай тэжээлэй шанарта онсо анхарал хандуулагдаха. Июниин 27-һоо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ үргэнөөр ябуулжа эхилхэмнай. Хээрын сабшалангай болон олон жэлэй ногооной ургасые ажалай 20—25 үдэрэй туршада хуряажа абахаар хараалнабди.

Үбһэшэдэй түлбэри бэлэдхэгдэһэн тэжээлэйнь шанарай зэргээр түлэгдэхэ юм. Бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар шалгаха талаар райондо юһэн экспресс-лаборатори байгуулагдаа.

Мүрысөөнэй дүн 5 хоног бүхэндэ согсологдожо, илагшадта дамжуулгын вымпелнүүд, мүнгэн шан барюулагдаха юм.

Хараалагдаһан зорилгоёо бэелүүлхэмнай бэлэн бэшэ. Сабшалангай участок бүхэнэй ногоон хуряагдангүй үлэхэ ёһогүй. Дошо дэгнүүлтэй, намаг налхитай газарай үбһэ хуряахаар морин косилкатай гар хажуурщадай звенонууд байгуулагдана. Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ малшад өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаха байна. Гансахан районой түбэй эмхи зургаануудай коллективүүдэй хүсөөр 500 тонноһоо бага бэшэ үбһэн бэлэдхэгдэжэ, 100 тонно ногооной эшэ набша АВМ агрегатдуудта асарагдаха байна.

Районда үбһэ хуряалга бүгэдэ арадай хэрэг гэжэ соносхогдонхой. Мүнөө район соо үбһэшэдэй 39 бригада, звенонууд байгуулагдажа, тэрэнэй 35-нииинь хамтын подрядай гуримаар ажаллаха юм. Мүн силос, сенаж дараха оньһожоруулагдамал 10 отряд, ногооной витаминтай гурил гаргаха 10 звено хэзээшье ажаллахаар бэлэн болонхой. Үбһэшэдэй техникэ хангахаар заһабарилгын нүүдэл 12 звено байгуулагдаа.

Үбһэшэдэй бригада бүхэндэ партийна, комсомолой бүлэг байгуулагдаха юм. Тэрэшэлэн депутадуудай саг зуурын постнууд байгуулагдажа, арадай хинагшад үбһэшэдэй ажал хинан шалгаха талаар үргэн программа хараалганхай. Ажахы бүхэндэ хүдэлмэриин түсэбүүд зохёогдожо, тэжээлэй шанар дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүд хараалагданхай.

Үбһэ хуряалгада бүхы гол хүдэлмэрэ түрүү технологёор ябуулхабди. Тобшолбол, сабшагдаһан үбһэеэ һалхитуулан хатааха арга хэрэглэхэбди. Силос болон сенаж дарахадаа, азотой нэмэлтэнүүдые заабол хорилсохобди.

Тэжээлэй ургамалнуудай тарилгые һайнаар харууһалжа, зуруд хоорондын элдүүрилгые саг болзортонь үнгэргэжэ, минеральна үтэгжүүлгэ нэмэлтэ тэжээл, болгон оруулнабди. Тиихэдэ уһалагдадаг газарай тарилга таһалгаряагүй ундалуулагдана.

Эдэ бүхы эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһанай ашаар бидэ бүхы зүйлэй тэжээл бэлэдхэхэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ аргатайбди. КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалхын түлөө партийна организацинуудай ябуулһан хүдэлмэриин ашаар ажалша коллективүүдтэ хараалһанаа бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэл бадаранхай.

Дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан бидэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэй һайнаар, аша үрэтэйгөөр үнгэргэжэ, мал ажалда бата бэхи тэжээлэй бааза байгуулхыень республикын бүхы ажалшадые уряалнабди. Урдамнай шанга шалгалта. Энээнээ хүндэтэйгөөр бэелүүлгэ гэшэ Эдэ хоолой программа бэелүүлхээр үндэһэ һуури байгуулха гэһэн удхатай.

Уялганууд районой колхоз, совхозуудай болон агропромышленна предприятинуудай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ абтаа.

ТҮРҮҮШЫН ДҮН ОЙРТОО

Хабарһаа нааша оролдожо ургуулһан сабшаланайнгаа ургасые һайн шанартайгаар, гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абахын тула горитойхон бэлэдхэл хэһэн Хориин районой Хүрбын совхозой луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ туха сүлөөгүй. Байгша ондо тус ажахыда үбһэшэдэй юһэн звено байгуулагдаа. Тэжээл бэлэдхэгшэдтэ 32 трактор, 21 косилка, 18 тармуур болон үбһэ һүрилхэ, бухаллаха, тюк болгон багсалжа уяха машина, тухеэрэлгэнүүд үгтэнхэй. Тиимэһээ байгша ондо эдэнэрнай үбһэ хуряалгаяа урдынхиһаа эртүүр эхилбэ.

Дурсагдагша ажахыда үбһэшэдэй звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Ажалайнь тэмсэлэй дүнгүүд табан хоног бүхэндэ согсологдожо, эрхимлэгшэдынь мүнгэн шангаар урмашуулагдаха байна. Һаядаа түрүүшын, дүнгүүдэй согсологдохонь ойртоо. Эндэ шалгаржа, шангай һуурида гараха тэмсэл тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЖЭГДЭРЭН ЭХИЛЭНХЭЙ

Ниитынгээ адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхээр үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэжэ абаха зорилго хэраалһан Баргажанай совхозой коллектив сабшалангай ургаса хуряаха хүдэлмэрээ эмхитэйгээр эхилбэ. Эндэ үбһэшэдэй 14 звено байгуулагдажа, хэхэ ажалайнь түсэб тодорхойлогдон зохёогдоо. Морин косилкатай гар хажуурщадай звенонуудта тэжээлээ һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ эрилтэ шангаар табигдана. Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, эрхимлэгшэдыень тодоруулхадаа гансашье бэлэдхэгдэһэн тэжээлэйнь хэмжээе бэшэ, мүн үбһэнэй шанарые хараада абаха байна. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй хэһэн ажалай түлбэри үбһэнэйнь шанарай зэргээр тодорхойлогдохо юм.

Мүнөө үбһэшэдэй бүхы звенонууд зэр зэмсэгээр түгэс хангагданхай. Түрүүшын үдэрһөө тэжээл бэлэдхэгшэд уһанай үертэ абтахаар доро газарай ногоо сабшажа захалаа.

«Тэжээл бэлэдхэлгэ бүгэдын хэрэг» гэһэн уряа доро ажаллажа байһан совхозой үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй.

В. МАЛЫГИН,
совхозой парткомой секретарь.

УЛААН-ҮДЫН ГОРСОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИ

Үсэгэлдэр арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй ээлжээтэ, зургаадахи сесси боложо үнгэрбэ. Сессиин үзэмжэдэ Арадай хиналтын городской комитедэй хүдэлмэри тухай, горсоведэй худалдаа наймаанай талаар саг үргэлжын комиссиин тоосоон тухай асуудалнууд табигдаһан байна.

Арадай хиналтын городской комитедэй хүдэлмэри тухай тус комитедэй түрүүлэгшэ депутат **С. М. Серебряков** элидхэл хэжэ, тэрэнии зүбшэн хэлсэлгэдэ Советскэ районгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **А. П. Елгин**, «Бурятмясоагропром» нэгэдэлэй генеральна директор депутат **В. С. Мылзенов**, локомотив-вагон заһабарилгын заводой парткомой секретарь депутат **А. Я. Пиядин**, хилээмэнэй 1-дэхи заводой хүдэлмэришэн депутат **Л. А. Завьялова**, городой прокурор **Ю. Б. Цыренжапов**, Октябрьска районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ **Н. Н. Матвеев**, республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат **И. М. Пытин** хабаадаһан байна.

Улаан-Үдын городской Соведэй худалдаа наймаанай талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Д. Р. Даширабданов** тус комиссиин хүдэлмэри тухай тоосоо хэбэ.

Сесси зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаараа зохихо шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар баталан абаа.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ МАТЕРИАЛНУУД

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1986 оной июниин 16-да болоһон Пленумэй материалнууд тусхай брошюра болгогдожо хэблэгдэбэ. Пленум тухай информационно мэдээсэл, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн элидхэл, «1986—1990 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын табан жэлэй түсэб болон тэрэнние бэелүүлхэ талаар партийна организацинуудай зорилгонууд тухай» Пленумэй тогтоол, «Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ — совет арадай зориг бадаруулма, зохёон байгуулхы ажал» гэжэ Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга, «Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй 1986 оной июниин 10—11-дэ Будапештдэ болоһон зүблөөнэй дүнгүүд тухай» Пленумэй тогтоол тус брошюрада оруулагдаһан байна.

Брошюра Политическэ литературын хэблэлдэ гаргагдаа.

(ТАСС).

БҮХЭРОССИН СЛЁТ ЭХИЛБЭ

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотодо Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй техникүмүүдэй интернациональна хани барисаанай клубуудай Бүхэроссин I слёт хүдэлмэриеэ эхилбэ.

Оронойнмнай олон городуудһаа ерэһэн айлшадые угтан абаһан М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй директор В. А. Жданов баяр ёһололой линейкые нээжэ, түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэжэ байһан слёдто хабаадагшадые, халуунаар амаршалба. Удаань КИД-үүдэй президентнүүд слёдто хабаадахаар бэлэн байһан тухай рапортнуудые ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой хоёрдохи секретарь В. Мельниковтэ үгэбэ.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой студенческэ залуушуулай таһагые даагша А. Елаев, дайнай ветеран, Хельсинкидэ үнгэргэгдэһэн Олимпиин XV нааданда хабаадагша, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ П. П. Николаев гэгшэд баяр ёһололой линейкэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, һурагшадые амаршалһан, амжалтануудые хүсэһэн байна.

Баяр ёһололдо хабаадагшад «Демократическа залуушуулай гимн» гүйсэдхэбэ. «Ербановец» гэжэ КИД-эй вице-президент И. Павловагай уряае дэмжэн, «Нарата дэлхэй мандаха, ядерна тэһэрэлгэ усадхагдаха болтогой!» гэжэ тэдэнэр нэгэн дуугаар мэдүүлээ. Һүүлээрнь М. Н. Ербановай хүшөөдэ ошожо, баглаа сэсэгүүдые, гирлянд табиһан байна.

РСФСР-эй техническэ мэргэжэлэй училищинуудай болон дунда тусхай һуралсалай эмхи зургаануудай кадрнуудай Главна управлениин шиидхэбэреэр эмхидхэгдэһэн тус слёт дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлхэ юм. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Красноярск, Кандала (Латви), Шушенское, Балашиха, Якутск, Магадан, Уссурийск болон, дүн хамта 20 шахуу городой техникумүүдэй түлөөлэгшэд хабаадалсана.

Баяр ёһололой линейкын һүүлээр слёдой пленарна заседани болобо. РСФСР-эй техническэ мэргэжэлэй училищинуудай болон ССУЗ-уудай кадрнуудай Главна управлениин инспектор А. Г. Кутуков гол элидхэл хэбэ. Түрэл ороноо шэнжэлгын түхэл янзанууд ба онол арганууд, В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалалгын дүй дүршэл, ниитын хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлгын методико мэтын асуудалнуудаар нэмэлтэ элидхэлнүүд хэгдээ.

Мүнөөдэр слёдто хабаадагшад Байгал далай ошожо, слёдойнгоо хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ юм. Тэндэ фестиваль, митинг, спортивна мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ, дайнай ветерануудтай, Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн XII фестивалиин делегадуудтай уулзалганууд болохо, тэрэшэлэн Байгал далайн эрьеэр сонгэхэдээ, загаһашадтай танилсаха ёһотой.

Манай корр.

УРАН ЗОХЁОЛ БА ҮЕ САГ

Совет уран зохёол Эхэ оронойнгоо аша туһатай, партиин аша туһатай нягта холбоотой байдаг. Арад зонтоёо бата холбоотой уран зохёол тэдэнэй анхарал оролдолгонуудаар, бэрхэшээл түбэгүүдээр ажаһуудаг, шэнэ байдалай хүниие — үе сагайнгаа бүхы хүндэ хүшэр юумэ бэе дээрээ даажа гараха аргатай патриодые, зохёон байгуулагшые, ёһотой интернационалистые эдэбхитэйгээр бүридүүлэн хүмүүжүүлдэг гэшэ.

Ороной хүгжэлтын мүнөө үеын эрид эрьелтын шатада уран зохёолшодой бэелүүлхэ зорилгонууд СССР-эй уран зохёолшодой VIII съездын делегадуудай гол анхаралда табигдана. Тэрэ июниин 24-дэ Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэбэ.

Нүхэд М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, Е. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Н. В. Талызин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, М. В. Зимянин, В. А. Медведев, В. П. Никонов, А. Н. Яковлев, И. В. Капитонов гэгшэдэй ерэжэ һууханdanь, делегадууд болон айлшад альга ташалгаар угтаа.

Правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин тоосоото элидхэл хэбэ.

СССР-эй уран зохёолшодой наймадахи съезд гайхамшагта үе сагта сугларба гэжэ тэрэ хэлээ. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй оршон байдалда манай парти болон арад ажаһууна, ажаллажа байна.

Партиин съезд дутуу дундануудта, бэрхэшээл түбэгүүдтэ үнэн сэхээр, залан шууд хандалгын жэшээ харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан депутат—уран зохёолшодтой, ниислэл хотын бүлэг литераторнуудтай уулзалгын үедэ энэ үнэн зүбэй һургаал үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа.

Экономическа ба социальна ажал ябуулгын бүхы шатануудта хурдадхалгые түргэдхэхын, ашаг үрэ ехэтэй шэнэдхэн хубилалтануудые хэхын түлөө хараа шэглэлээ бэелүүлхэдэнь, уран зохёолшод партидаа туһалха ёһотой. Нэн түрүүн хүнэй ухаан бодолые, ажал хэрэгтэ, эмхидхэл болон журамые бэхижүүлгэдэ хандасыень хубилгаха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ уран зохёолой гаталһан зам элидхэл соо үргэнөөр шэнжэлэгдэһэн байгаа. Уран зохёол тон шэнэ шатада гараха эрилтые бэелүүлэн, улам үргэнөөр хүгжөөгдэһэн байна гэжэ эрхим һайн зохёолнууд элирхэйлэн харуулна гэжэ тэмдэглэгдээ. Партиин хараалһан шэглэлдэ сэдьхэл бодолоороо бэлэн байһанаа тэрэ харуулба.

Уран зохёолтой хуби заяагаа холбоһон хүн мүнөө һали-буляар, хахад хүсөөрөө хүдэлхэ ёһогүй. Үдэр бүхэн уран һайханай ухаан бодол, һэшхэл зохёолшодто шэнэ алдарта ажал хэрэгүүдэй тодорхой адресуудые заажа үгэхэ, шэнэ геройнуудай нэрэнүүдые дурдаха зэргэтэй. Энэ хадаа ерээдүйн замай залуур, энэ хадаа ажабайдалай бүхы шатануудта үндэһэн хубилалтануудай үе сагые—манай үе сагые харуулһан уран зохёолдо социальна захил хэхэ тухай һануулһан уран зохёолшод зүрхэ сэдьхэлээрээ, ухаан бодолоороо мэдэрхэ уялгатай.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ В. П. Тельпугов Центральна шалгалтын комиссиин элидхэл хэбэ.

Удаань съезд дээрэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

(ТАСС).

1986 оной ию...

ҺЭНДЭ ОРОХО АҺА ЕРЭЭ!

...хаа хаанагүй нуга сабшалан дээрэ номин хүхэ ноургаса һэбшээ һалхинда эбхэрэн долгилжо, үнгын сэ...ын жэгтэй һайхан үнэрөөр анхилан, үбһэндэ орохо ...лажа ерэһэниие үдэр бүхэндэ һакуулна.

...жээл бэлэдхэлгэ хэзээдэшье айхабтар харюусалга...гэй хүн бүхэнэй гарта хүлтөөрөө хабаадалсаха ...үдэлмэри гэжэ тоологдодог. Энэшье гайхалтай бэ... үдэр, час бүхэн үнэтэй бшуу. Үбһэ ногооной эгээл ...э сабшажа, хуряажа абаагүй һаа, һүүлдэнь тэрэ...эршье тэхэрюулхын аргагүй. Жэшээнь, республикын ...ахын химизациин станциин мэргэжэлтэдэй шэнжэл...нэй ёһоор, энэ жэлдэ сабшалангай ногооной ехэнхи ...ниин 25-най болон июлиин 1-нэй үеэр буурсаглажа, ...эхилхэ. Эгээл энэ үедэ хээрын ногоон эгээл ехэ ...элдэб витамин болон каротин, протеин гэхэ мэтэ ...ла бодосуудаар элбэг байдаг. Тиимэ ногооe саг ...бшажа, сэсэг набша ...унагаангүй зүбөөр ...абаа һаа, тэрэ шэмээ...тарянһаашье ду...йдаг.

...лдэ үбһэ тэжээл бэ...онсо удха шанартай ...ладла үнгэргэгдэхэнь. Ороной арадай ажахын бүхы ...үүдта, тэрэ тоодо агропромышленна комплексдо ...лга болон шэнэдхэн хубилгалгын асари ехэ зорил... бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ...э түрүү онол арганууды, эршэмтэй технологи үргэ...эглэхэ, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлхэ гэшэ гол ...

...ондо Буряад ороной ажахынууд бүхыдэнь 477,8 ...тонноһоо бага бэшэ үбһэ, 220 мянган тонно сенаж, ...ган тонно силос, 53 мянган тонноһоо бага бэшэ ви... ногооной гурил гэхэ мэтэ тэжээл ноосэлжэ абаха ...байна. Энэмнай хүнгэн бэшэ зорилго.

...ошье энэ хүдэлмэриие һайн бэлэдхэлтэйгээр, саг ...илээд, түрүүшын үдэрһөө габшагай шангаар ябуулжа ...аа, бүхы тэжээл ноосэлжэ абаха түсэбые дүүргэхэ, ...дүүргэхэ, адууһа малда 1,5 жэл соо хүсэд хүрэхэ ...аж, силос, ногооной гурил болон бусад тэжээл бэ...арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Хабарһаа хойшо ...алагдаһан сабшалангуудай ногоон яһала үндэрөөр, ...ургаа. Һүүлэй үедэ хаа хаанагүй ехээр ороһон хура ...эрын ногооной ургасые бүри һайн болгобо.

...э республикын олонхи ажахынуудта сабшалангай ...шөө һайса үргаг гэжэ хүлеэхэ, үбһэндөө хожомшог ... гэжэ оролдодог заншал бии. Экээнэйнь хойшолон ...мэдээжэ. Ногоон үшөө ургаха гэжэ хүлеэһээр, ноб...байтарынь үнэтэ саг ошодог, һүүлдэнь хура бороо ...бһыень ёһоор абхуулдаггүй ха юм. Тиигэжэ эсэстээ ...шэмэ шүүһэеэ хуу гээжэрхиһэн, хура бороодо ...н, наранда сайшатараа, хатаһан үбһэ абаха ушар ...шэ үзэгдэдэг. Иимэ тэжээл малда эдэюулхэдэ ямар ...гарахаб даа.

...ондо бүхы тэжээлые һайн шакартайгаар, шэмэ шүү...гээр бэлэдхэхэ гэшэ гол эрилтэ болоно. Тиимэһээ ...5-һаа эхилжэ, мүн июлиин 1-һээ оройтуулангүй бүхы ...уд үбһэеэ сабшажа, хуряажа, витаминтай ногооной ...гаргажа түлэг захалаад байха зэргэтэй. Урдынхидал ...һөө бүридэһэн хоёр-нэгэ звеное гаргаад лэ үбһэн...обди гэжэ бэеэ мэхэлхэ бэшэ, харин түрүүшын үдэр... хүн зоноо, техникээ, мори унаагаа табижа, эршэм...аар хүдэлхэ хэрэгтэй. Эгээл энэ үедэ тэжээл бэлэд...1—2 үдэрөөршье хожомдуулаа һаа, үбһэ ногооной ...муудажал, шэмэтэ бодосуудынь гээгдэжэл байха ха ...на үбһые эртэ сабшажа абаад, сабшалангые дахин ...жэ, уһалжа, хэнзэ ногоогоорнь нилээд ехэ тэжээл ...бэлэдхэхэ арга бии.

...ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, энэ хү...е хаһа саг соонь, эмхитэйгээр эхилжэ, эршэмтэйгээр ...ай ашаар лэ ехэшье, һайн шанартай тэжээл ноосэлжэ ... Үнгэрһэн жэлдэ Сэлэнгын районой Тельманэй нэ... совхоз үбһэндөө эртэ ороод, ажалдаа түрүү онол ...ые үргэнөөр хэрэглэжэ, богони болзорто 43 мянган ...һайн шанартай үбһэ бэлэдхээ һэн. Сабшаһан ногоогоо ...бтүүлэнгүй һүүрэзэд, сарай һарабша доро обоол...тэ вентиляторнуудаар үлеэлгэн, үдэрэй 350—400 ...хүрэтэр витаминтай үбһэ хатаажа абадаг һэн. ...нартай үбһэ тэжээл ноосэлжэ, энэ жэлдэ ажахы ...нүүдэйхидэ орходоо, һураггүй олон түгал, хурьга ...л ажалай продукцишье ехээр үйлэдбэрилнэ. хү...

...ын районой Могсохоной совхозой бригадирнууд ...ов, Б. Санжижапов гэгшэдэй бригаданууд таримал ... түлэг сэсэглэжэ байха үедэ хуряажа, хүдэлмэриин ...соо 1800 тонно эрхим шанартай сенаж дараа юм. ...лиин районой «Зырянский» совхоздо үбһэшэдэйнь ...д ажалаа түрүүшын үдэрһөө һайнаар эмхидхэжэ ...й ашаар недели соо 4500 центнер үбһэ ноосэлөө ...ыгын районой Оронгын совхозой сабшалан харуу...уусхай бригада (бригадирынь А. Г. Цыремпилов) ...гектар бүриһөө 56 центнер эрхим шанартай үбһэ ...байна.

...лдэшье Сэлэнгын районой Химнын, Мухар-Шэбэрэй ... Суулгын совхозууд, Бэшүүрэй районой Калининай ...тэ колхоз үнэтэ саг гээжэ байнгүй, түрүүшын ээл...уһалагдадаг газарта таригдаһан донник болон олон ...огооной ургаса сабшажа, витаминтай үбһэ бэлэдхэжэ ...й. Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ ...о, Оёорой болон Борьёогой совхозуудта АВМ тү...үрегадууд хүдэлгэгдэжэ, үрмэдэһэ, халаахайгаар, ... намаа набшаар, хээрын ногоогоор витаминтай ...гурил татагдажа байна.

...й хамта республикын зарим районууд болон ажа...энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ эрхимээр бэлдээд, ...р соо эхилбэ гэхын аргагүй. Баргажанай, Загарайн, ...й, Кабанскын, Хяагтын, Хэжэнгын районуудай зарим ... совхозуудта трактораай косилка, тармуурнууд, ...дборщигууд, КСК-100 түхэлэй комбайнууд болон ...техникэ, илангаяа түрүүшын ээлжээндэ хүдэлгэгдэхэ ...регадууд үшөөл хүсэд бэлэн болгогдоогүй байһаар. ...дэ ажахы бүхэндэ үбһэ үлеэлгэжэ хатаагаад хада...кладуудые бариха зорилго табигданхай. Баригдаха ...100 тиимэ складай оройдоол 40-ниинь баригдаад, ...соо тодхохо вентиляторнууд хүсэд бүридхэгдөөдүй ...ом.

...бүгэдэдэ һанаата болонгүй байхын яашье аргагүй. ...түү дүнданууд ойрын үдэрнүүдтэ усадхагдаха ёһо...эшэлэн үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ...н, бүхы тэжээлые һайн шанартайгаар бэлэдхэхын ...0—300 гектар сабшалантай звено бүхэндэ 5—6 трак...дээндэ шагтагалха бүхы хэрэгтэй машина, түхеэ...үд үгтэхэ ёһотой. Тиимэ звенонууд лэ сабшалан ...удаан хэбтүүлэнгүй, бороодо оруулангүй үрбүүлжэ, ... байгаад түргэнөөр хатаажа, шанартайгаар абаха ... байха бшуу. Энэ жэлдэ сабшагдаһан ногооe нара...р соо заатагүй хэдэн дахин үрбүүлжэ, һэлижэ бай...атааха арга үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

...тэжээл бэлэдхэлгые эртэ эхилжэ, эршэмтэйгээр ...н звенонуудые үрмашуулхын тула түрүү ажахыну...ээгээр түрүүшын хоёр арбан хоногто эгээл ехэ, эрхим ...й үбһэ ноосэлһэн коллективүүдтэ, гэшүүдтэнь дээ...гдэһэн расценкээр түлөөһэ үгэхэ, нэмэлтэ түлбэрии...ритойгоор тогтоохо байна.

...эдэй түрүүшын үдэрһөө үндэр бүтээсэтэйгээр хү...э тула звено бүхэндэ хэрэгтэй оньһон техникэ, морин ... тармуур, гар аса, гэхэ мэтэ зэмсэг болон ...юумээр түгэс хангаха шухала. Тэдэндэ гэр байра, ...ол хуу бэлдэгдэхэ ёһотой. Ажаһуудалай, соёлой, ...а наймаанай, медицинын талаар тэдэниие һайнаар ... асуудалые ойро зуурашье мартажа болохогүй.

...АМЖАЛТА ТУЙЛАГДАА

Республикамнай гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

...малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр ...1985—1986 онуудай үбэлэй үедэ ...ай продукци үйлэдбэрилгые, гүрэн...алгые дээшэлүүлхэ талаар Бүхэсо...оциалис мүрысөөндэ оролсоһон ...ын малшад байгша оной июниин ...ндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ ... дүүргэһэнээ элидхэбэ. Колхоз, ...һаа һүнэй промышленностиин пред...дта дүн хамта 66100 тонно һүн ороо ...али нёдондоной энэ үеынхидэ ор... мянган тонноор ехэ сагаан эдеэн ...үйлагдаһан амжалтада Баргажанай, ...Бэшүүрэй, Яруунын, Загарайн, Ивалгын, Хурамхаанай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудай малшад ехэхэн хубитаяа оруулба.

Тэрэнэй хажуугаар Баунтын, Ивалгын, Хойто-Байгалай, Хэжэнгын, Түнхэнэй районууд мяха гүрэндэ тушааха хоёр кварталайнгаа даабариие дүүргэһэн байха юм.

Республикын ажахынуудай мал ажал эрхилэгшэд үбэлэй һарануудта һайнаар хүдэлжэ, түл түрэсэ олоор абажа түлжүүлээ, малай гарзалалгые хоёр дахин хорооожо шадаа. Зунай зулгы һайхан хаһада бүри эршэмтэйгээр ажаллажа, мяха, һү, үндэгэ ехээр абаха гэшэ малшадай мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Н. МАЛЫГИН.

...Манай респу... гэргэгдэдэг занш... соён жэлһэз жэлд... жэжэ байна. Эн... рилдаашадаймнай... лэдхэлэй һайн та... хаһаа гадна, дуту... дые элирүүлэз. ... усадхахын тула... мэргэжэлтэд саа... хүсэз элсүүлхэ ... хэдэ зарим залу... шадалаар һулаш... партертэ муугаар... тактическа алдуу... гэжэ мүрысөөнэй... дья—уласхоорондын... риин судья, пед... лэмэй кандидат К... хөөрэнэ.

Мүрысөөн олох... оэнүүдые элирүүл... Бал, Б. Цырендаш... алов, Ю. Сандан... Доржапов болон ... талаар дурдажа ... Тренернүүд, ... РСФСР-эй габьяа... нүүд Н. С. Иваxин... леев, республикын... габьяата хүдэлмэрил... алдаев болон В. ... зай эдэбхитэй һай... аэрилжэ байһыен... эй дүнгүүд харуу... Майке Йессе (... айн арга дүрэтэй... за, Б. Цырендаш... үйлаха хүсэл ... айһанайнгаа түл... лангуудта хүртөө. ... Илагшадта «Сель... азетын Хүндэлэлэ... үүд. чемпионой ... едальнууд, үнэтэ ... юулагдаһан байна.

Б-М. ЖИ...
Б. ЦЫРЕ...
манай тус...

ЗУРАГУУД ДЭЭ... ладань—илагшад ... эшиев, В. Балдуев... ов, Польки Карст... иев; доодо тала... архаев, С. Галсан... овский, И. Климов... ну.

С. БАЛДУЕВ. Уласхоорондын за... дахи мүрысөөнэй... уд иимэ: 48 кг — ...шиев (Улаан-Үдэ), ...драл (МНР), Р... ызыл); 52 кг. — ... лаан-Үдэ), М. Й... Энхбаяр (МНР) ... Актинов (Эрхүү) ... (мын), Д. Эрдэнэб... кг.— К. Польки ... мажап (Кызыл), ... гай (МНР); 68 ... ев (Волгоград), ... (ГДР), Ч. Шагдар... кг.— А. Мархаев... э), О. Пакайзер (Г... (НРБ); 82 кг.— ... в (Улаан-Үдэ), ... ЛР), Д. Киру (Ру... — С. Витковский ... ск). Т. Вылканов ... нбаатар (МНР); ... Климов (Брянск), ... Р), А. Дачика ... кг.— Г. Брошти... С. Сапрыкин (... зе), В. Войчек (...

...нхеэрээ шиидх... армаевай статья... гшадай респуб... итедтэ.

...обадахи хуудаһа... иин реформо. ... амтай нөөсэ» — ... агай статья. Хүн... дай гэһэн үнд... — Н. Цыганкова... Хилын саанаһаа.

...рбэдэхи хуудаһа... Удэшэлгэ. «Ж... ы» — Г. Лепинск... «Илалтын баяр» ...евай статья. «Ам... карбаан» — С. Б... татья. Соносхол... лнүүд.

... — «Мүнөөдэр ...й дээрэ».

...ЕРДОХИ ПРОГРА...

...6.25 — Түүхын ... 1943 ондо Тегер... гурбан гүрэнэй... эгшэдэй конфер... Улаан-Удэ. 17.15 — ... фильм. 17.45 — ...уд. 17.55 — Теле... Полит-тулалдаан»... ба Ивалгын ра... дануудуулзаха. — «Архи уухагүй... ажабайдалай ёһ... ко». 19.30 — П. ...ин нэрэмжэтэ ... н VIII конкурс ...Удэ. 19.45 — «... вы» — баримтата ... — Буряадта ам... д. Москва. 21.00 ... нойрсогты, баг... — П. И. Чайковск... тэ уласхоорондо... с дээрэ. Ко... мма. 22.00 — ... — «Здесь твой ф... лайханай фильм.

Редактор ...Б. ГАРМАЕ...

...Государ... ...ССР по ...в книж... ...ина 35. ... 04609

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

Хэжэнгын районой ажалшад партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ түрүүшын үдэрнүүдһээ эмхитэй, эдэбхитэйгээр оролсоһон юм. Малшад гүрэндэ үхэр мал худалдаха байгша оной хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргээ, эдэ үдэрнүүдтэ һаалишад мүн лэ болзорһоо урид һү худалдаха түсэбөө дүүргэхэнь. Мүнөө жэлдэ олонхи ажахынуудта үбэлжэлгэ эмхитэй һайнаар үнгэрөө, малай гарзалха ушар үсөөрөө, нарай мал, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, олоор абтаһан байха юм. Түсэбтэ табан жэлээ эрид хубилалтануудай, ажалай үндэр бүтээсын, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгын, үргэн дэлисэтэ социалис мүрысөөнэй табан жэл болгохын, хүн зоной зохёохы бэлиг шадабарие, тэдэнэй хүсэл зоригые партиин хараалһан түсэбүүдые бэелүүлгэдэ элсүүлхын түлөө районой партиина организаци оролдоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ районой ажалшад партиин ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тус Пленум дээрэ нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн элидхэлые, манай ороной Верховно Соведэй сессиин материалнуудые гүнзэгы һонирхолтойгоор шудалжа, эдэ асари ехэ удха шанартай документнүүд дотор үгтэһэн тобшолол, заабаринуудые бэелүүлгэдэ хам оролсохоор бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй Советскэ Союзай ажалшадта хандаһан Хандалгые районой малшад, таряашад болон бусад олон һалбаринуудай ажалшад сэдьхэлдээ өөрын тон дүтын хэрэг болгон угтаба.

«Хүдөөгэй ажалшадай онсо анхаралаа хандуулха хэрэгүүд мүнөөдэр олон... Ороохо таряа, үрэ жэмэс болон овощ, тэжээлэй болон техническэ ургасануудые ургуулжа, бүгэдыень суглуулха гээшэ гол зорилго болоод байна. Энэ хадаа бүгэдэ арадай хэрэг мүн. Олонхи районуудта мүнөө үеын хүшэр хүндэ эрхэ байдалда бүхы ургууһан ургасаяа гээлтэ хороолтогүйгөөр суглуулжа, гамтайгаар хадагалха гээшэ тон шухала удха шанартай» гэжэ нүхэр М. С. Горбачевой июниин Пленум дээрэ хэлэһэн үгэнүүдые районой коммунистнууд, бүхы ажалшад ажал хэрэгүүдэйнгээ хүтэлбэри болгон, урагшаа дабшахаар хараалба.

Партиин райкомой ээлжээтэ пленум һаяхан боложо, малай тэжээл бэлэдхэлгые, таряа хуряалгые эрхим һайн шанартайгаар үнгэргэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар районой партиина организацинуудай зорилгонууд тухай асуудал зүбшэгдэбэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев элидхэл хээ.

Мүнөө жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэхэ, урда жэлнүүдтэ ушардаг байһан дутагдалнуудые дабтангүй, богони болзор соо эрхим һайн шанартай тэжээл ниитын малда дутамаггүй хүрэхөөр бэлэдхэхэ хэмжээ ябуулгануудые пленумдэ хабаадагшад зүбшэһэн байна.

Элидхэл дотор дурдагдаһан баримтануудай районой малшадай зарим тэды амжалтануудые гэршэлээ. Хабарай тарилга агротехническэ таарамжатай сагта үнгэргэгдөө. Табан һарын туршада гүрэндэ мяха нёдондонойхиһоо 34, һү 42 процент ехээр худалдаа. Үнеэн бүриһөө энэ хугасаада нёдондонойхиһоо 135 килограмм ехэ һүн һаагдаа. Чисаанын, «Первомайский» совхозуудта малай үбэлжэлгэ эмхитэй үнгэрһэн байна. Харин Могсохоной, Ушхайтын совхозуудта үбэлжэлгын үедэ тэжээлээр дуталдаһан ушарһаа малай ашаг шэмэнь дээшэлээгүй. Үбэлэй һарануудта Хэжэнгын совхозой һаалишад үнеэн бүриһөө оройдоо 676 килограмм, «50 лет Октября» совхоздо 682 килограмм һү һаагаа. Теэд районой бүхы фермэнүүд иимэ доройтоһон байдалтай бэшэ. Үбһэ тэжээлээр хангагдасын болон бусад талануудаараа адлишаг эрхэ байдалда үндэр амжалта туйлаһан түрүүшүүл үсөөн бэшэ.

Худанай совхоздо В. А. Алексеевагай хүтэлбэрилдэг фермын һаалишад үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һаагаа. һаалишад Н. П. Скорнякова — 1538, Л. Е. Шкедова — 1469, А. Н. Михайлова 1480 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлбэ.

Мяханда тушаагдадаг малай шэгнүүр эрид нэмэнэгүй. Дундаа зэргээр толгой бүхэниинь оройдоо 302 килограмм татаа, тушаагдаһан малай хахадынь шахуу туранхай байгаа. Теэд эндэшье эрхим дүнгүүдые туйладаг түрүүшүүл бии. Чисаанын, Хэжэнгын, «Первомайский» совхозуудай тушааһан малай шэгнүүр дунда зэргээр 372 килограмм татаа ха юм. Хэжэнгын совхозой Д. Ш. Жигмитов харууһалдаг гүүртынгээ малай толгой бүхэниие тус тустань 428 килограммда хүргөө, Чисаанын совхозой малшан Ш. Х. Цыбжитов мүн лэ һайн мал гүрэндэ тушааһан байха юм. Юу хэлэхэб, һү һаалидашье, мал таргалуулгадашье эрхим бэрхэ малшад бии. Мүнөө жэлдэ район дотор нилээд олон хонишод зуутан болоһон байна. Теэд түсэб уялгануудаа дүүргэхын тула малдаа эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг районой ажахынуудта бүрин дүүрэнээр шиидхэгдээгүй байһаар гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгэдэ малай толгой бүхэндэ оройдоо 7,8 центнер тэжээлэй единицэ хүртөө, энэнь юрэнхы нормоһоо 3—4 дахин доошоо. Иимэ эрхэ байдалда үндэр ашаг үрэ хүлеэхэнь бэрхэтэй.

Тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула гектар бүхэнһөө үндэр ургаса абаха, бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэхэ, ороохо таряа багаар гаргашалха, үһалагдадаг газарта үндэр ургаса абаха зорилгонууд хойшолуулашагүй гээд пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ. Мүнөө жэлдэ һараантай-Жэбхээһэнэй, Худанай, Боро-Хүлэй үһалууриин системэнүүдые ашаглажа эхилхэ, бии байгаа бүхы һубаг хэнаабуудые шэнэлхэ, Худан, Сулхара, Хэжэнгэ голнуудай үһа бүрин дүүрэнээр таряалан, сабшалан, бэлшээридэ гаргаха шухала.

Зарим ажахынууд нилээд ехэ тэжээл бэлэдэг байбашье, шанарыень һайжаруулгада ёһотой анхарал хандуулнагүй. Нёдондо бэлэдхэгдэһэн силос болон сенажай бухы хэмжээнэйнь 70 процент муу шанартай гэжэ тодорхойлогдоһон юм. Могсохоной совхоз жэл бүри тэжээл ехээр бэлэдхэбэ гэлсэдэг, теэд тэжээлэйнь шанар муу. энэл шалтагаанһаа һү һаалинь дээшэлэнэгүй, малынь олоор гарзалһан байха юм. Хэжэнгын, Ушхайтын ажахынууд хоорондын «Баянгол» нэгэдэлдэ мүн лэ шанараар муу тэжээл бэлэдхэгдэдэг. Районой ажахынуудта мүнөө республикэ соомнай үргэнөөр таригдадаг болоһон рапс, донник, тэжээлэй корнеплодууд ехэ тоогдосогүй байһаар.

Ажахынуудта бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй зарим хубинь хүн зондо хубаажа үгтэдэг гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. Хэжэнгын совхоздо нёдондо жэлдэ хамта дээрээ 36 мянган центнер үбһэ хуряагаад, тэрэнэйнгээ 10 мянган центнерыень хүн зондо хубааһан байгаа. Могсохоной совхоздо мэргэжэлтэдтэ 2200 түхэриг сэнтэй үбһэн үгтэһэн байха юм. Энээн тухай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Б. Р. Адвокатов пленум дээрэ мэдээсээ. Загаһатын, «Первомайский», «50 лет Октября» совхозууд нёдондо үбһэ тэжээлэйнгээ нилээд ехэ талмай сабшангүй орхижорхиһон байгаа. Иимэ дутагдалнуудые дабтажа болохогүй.

Байгша ондо районой ажахынууд адагынь 25 мянган тонно үбһэ, 50 мянган тонно силос, 2400 тонно сенаж, 7 мянган тонно корнеплод, 11,8 мянган тонно һоломо бэлэдхэхээр хараална. Түрүүшын үдэрнүүдһээ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа, жэгдэ һайнаар тэжээл бэлэдхэлгээ эхилбэл, эдэ түсэбүүд бэелүүлэгдэхэ аргатай. Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ — хүн бүхэнэй, бүгэдын хэрэг болохо зэргэтэй гэжэ райкомой пленум тоолоно. Тиихэдэ түсэбтэ даабаринуудаа мүн лэ дүүргэхэ бэшэ, шанарай түлөө шанга тэмсэл хэгдэхэ болоно.

Районой ажахынууд июниин 25-һаа үбһэндөө гарахаар шиидэнхэй, гэбэшье тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ техникэ, машинанууд хүсэд заһабарилагдаагүй гэжэ шалгалта харуулаа. Илангаяа Худанай, Чисаанын, «50 лет Октября» совхозуудта заһабарилгын хүдэлмэри унжагайраа. Зарим ажахынууд техникээ саг соонь заһабарилаагүй, кампаниин эхилхын урдахана миин лэ ёһын тэдыдэ хараад орхидог, үгы һаа запчасть бэдэржэ, һахы һалаг гүйлдэдэг. Олон косилка, тармуур, пресс-подборщигууд нёдондо орхигдоһон газартаа жэбэржэ хэбтэдэг. Машинын хорёо бариха, техникэ хадагалгые хинаха, ашаглалгаһаа гараһан техникые запчасть болгожо хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд ёһотой һайнаар шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ заһабарилгын-техническэ предприятиин начальник Д. Цыренжапов һанаа зобонгёор хөөрэбэ.

Урда жэлнүүдтэшье миин лэ үбһэ тэжээл ехээр абаха бэшэ, эрхим шанарай түлөө тэмсэдэг звено, бригаданууд бии һэн. Жэшээнь, Худанай совхоздо А. А. Родионовой бригада даалгагдаһан талмай дээрэһээ гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,2 центнер үбһэ абаад, бэлэдхэгдэһэн 6856 центнер тэжээлэйнь 89 процент 1 классай гэжэ сэгнэгдэһэн юм. Ахалагша хонишон В. С. Жигмитов даалгагдаһан 70 гектар дээрэһээ түсэбөөр хараалагдаһан 630 центнер үбһэнэй оронда 1036 центнер хуряажа, тэрэнэйнгээ 71 процентые I—II классай шанартайгаар тушааһан байна. Харин түргэн түүхэй гэдэргэл сомоонуудаа һайнаар пүрилхэ, сенажай траншейнүүдые сэбэрлэхэ асуудалнуудта анхаралаа табидаггүй ушарнууд али олон дайралдадаг гээд пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд шүүмжэлбэ.

Энэ шүүмжэлэл тон зүб гэжэ Могсохоной совхозой ахамад мелиоратор, тэжээл үйлэдбэрилгын цехэй начальник Б. Санжимитыпов мэдүүлээ. Силос, сенаж цементээр жэлэгдээгүй нүхэн соо дарагдадаг дээрэһээ ямар һайн шанартай байхаб даа. Тэжээлэй бүридэлдэ бобово болон бусад ашаг шэмэтэй ургаса үшөө бага байһаар гэжэ мэдээжэ мелиоратор үргэлжэлүүлээ. Энэ харюусалгатай, кампаниин үедэ ганса тэжээлэй хэмжээгээр бэшэ, шанарайнь талаар социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахада зүбтэй байха, ушар тиимэһээ экспресс — лабораторинууд арбан хоног бүхэндэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар харуулжа байха зэргэтэй гэбэ.

— Малай ашаг шэмэ — тэжээлһээ гэжэ хэлсэдэгнай юрэ хэлэгдээгүй. һайн шанартай үбһэ; бусадшье тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ һаа, түсэб даабаришье дүүрэхэ, продукциин шанарынь һайжарха, үнэ сэнгынь хямдарха жэшээтэй. Үнгэрэгшэ жэл манай фермын 1 центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн яһала дээгүүр байгаа — 79 түхэриг болоһон юм,— гэжэ Худанай совхозой Иннокентьевкын һүнэй фермые даагша В. Алексеева хөөрэбэ.— Тэжээл бэлэдхэлгын технологи эбдэгдэнэ, силос, сенаж элһэ шоройтой худхагдадаг. Мүнөө жэлдэ малшад энэ хүдэлмэрие өөһэдөө хинахаар шиидэнхэй.

Муу шанартай тэжээл ехэнхидээ үнэтэ сагаа гээһэн ушарһаа, эмхидэлэй һула байһанһаа болодог гэжэ Загаһатын совхозой парткомой секретарь Л. Дамбуев пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Эдэ дутагдалнуудые анхаралдаа абажа, түрүүшын үдэрнүүдһээ тэжээлэй шанарта онсо анхарха гэжэ хэлсэгдээ. һайн шанартай тэжээлэй түлөө урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагдаа. Хаа хаанагүй шанар шалгаха нүүдэл лабораторинууд түрүүшын үдэрнүүдһээ хүдэлхэ, бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар 2—3 дахин шалгагдаха зэргэтэй. Эрхим шанартай тэжээл июлиин 15 болотор бэлэдхэгшэд хоёр дахин ехэ шан урмашуулгада хүртэхэ гэхэ мэтэ зохид хэмжээнүүд хараалагдаба. Үсөөхэн хүнүүдтэй, гэр бүлын звенонууд (жэшээнь, И. Б. Ербаев, Е. Х. Пинтаева болон бусад хонишодой) һайн шанартай, шэмэтэй үбһэ бэлдэдэг. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ гарай зэбсэг — хажуур, тармуураар заха үзүүр, шугы бургааһан, намаг налхи газарай ногоо сабшажа абаха, хуушарһан комбайн, жаткануудые хэрэглэхэ арга бии гээд пленумдэ үгэ хэлэһэн нүхэд һанамжалаа. Тэжээл шэмэтэй болгохо нэмэлтэ бодосуудые үргэнөөр хэрэглэхэ гэһэн эрилтэ табигдаа. Тэжээлэй корнеплодуудай ургасые һайнаар харууһалха, ногооной витаминтай гурил элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ бии байгаа дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ, бригадна подрядай гуримаар АВМ-эй хүдэлмэрилэгшэдэй ажал эмхидхэхэ хэрэгтэй.

— Манай совхозой үбһэ тэжээл бэлэдхэгшэд мүнөө жэлдэ бултадаа бригадна подрядай гурималр хүдэлхэ,— гэжэ «Первомайский» совхозой ахамад инженер М. Дондоков мэдээсэбэ. Энэ түрүү аргын һайн үрэ дүнгүүдээ абаһаар харуулхань лабтай. Нёдондо Чисаанын совхозой АВМ-эй машинистнүүд Н. Г. Андриевский, В. Н. Михеев гэгшэд агрегадаа хоёр халаанда хүдэлгэжэ, 400 тонно гурил татажа гаргаһан байна. Бусад агрегадуудта энээнһээ бага тэжээл бэлэдхэгдээ. Мүнөө жэлдэ бүхы агрегадууд эгээн үндэр бүтээсэтэйгээр, түхэреэн сүүдхэдөө хүдэлхэ зэргэтэй, тэдэниие районой заһабарилгын-техническэ предприяти жэншэдгүй хангаха уялгатай.

Харюусалгатай эдэ зорилгонуудай бэелүүлгые нэн түрүүн коммунистнууд, комсомолшууд ударидаха юм. Бригада, звенонуудта тэдэниие зүбөөр хубаарилан табиха, саг зуурын партийно-комсомолой бүлэгүүдые бүридүүлхэ, эмхидэл, журамай үндэр эрилтэ түрүүшын үдэрһөө сахиха — энэл ушарта амжалта туйлагдаха гээд үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Үбһэшэдэй звенонуудые Чисаанын совхоздо луговодууд өөһэдөө толгойлхо. Юундэб гэхэдэ, хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые тэдэ өөһэдөө сэгнэхэ, ургаһан ногоо гамтайгаар, һайн шанартайгаар абахаяа оролдохо гэжэ совхозой ахамад агроном К. Овчинников хэлэбэ.

Тэжээл ехээр, һайн шанартайгаар нөөсэлхэ хэрэгтэ ганса агрономууд бэшэ, ажахынуудай зоотехнигүүд хабаадалсаха зэргэтэй. Тэдэнэр шанарай талаар хёрхо хиналта хэхэ уялгатай гэжэ Худанай совхозой ахамад агроном Ц-Д. Лодоев мэдүүлбэ. Профсоюзай комитедүүд, арадай хиналтын эдэбхитэд, нютагай Соведүүдэй депутадууд — бултадаа эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри коллектив бүхэндэ ябуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, дүнгүүдыень үдэр бүхэндэ, 5—10 хоногой һүүлээр согсолжо, олониитэдэ соносхожо, ажалай эршые улам шангадхаха аргатай, уялгатайшье гээд пленум дээрэ хэлэгдэһэниинь зүбтэй.

— Совхозой һуурин тосхонуудта бүхы хүн зоной суглаа үнгэргэжэ, үгтэһэн тодорхой даабаринуудаа дүүргэхэдэнь туһалхабди. Ганса оньһон техникэдэ найдаад байнгүй, олон гар хажууршадай хүсөөр үдхэн ногоотой нуга һужааг сабшахада нэмэсэтэй байха,— гэжэ «50 лет Октября» совхозой луговод З. Кашапов хөөрэбэ.

Зарим ажахынуудта малшад тэжээл бэлэдхэлгэдэ тон үсөөнөөр хабаададаг байна. «50 лет Октября» совхоздо 200 гаран малшадай оройдоо 20-ниинь үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэдэг юм ха. Энээнтэй эбсэхээр бэшэ.

— Манай коллектив «50 лет Октября» совхоздо үбһэ бэлэдхэлгэдэнь туһалха даабаритай. Август һара болотор 1 мянган центнер сабшажа һүрилхэбди,— гэжэ эндэхи мехлесхозой директор Л. Нагаев хөөрэбэ.— Юуниинь мууб гэхэдэ, бидэндэ запас частьнууд үгтэдэггүй, гараараа сабшажа, унжагайрһаар байтарнай, хура бороо орожо, үбһэнэй шанар муудхаадаг. Техническэ талаар хангагшад манай бригадада ерэдэгшьегүй,— гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ.

Ниитын малай тэжээл бэлэдхэлгын бүгэдэ арадай тэмсэлдэ худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын, соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан зургаанууд өөрынгөө шухала үүргые жэншэдгүй дүүргэхэ, холын отара, гүүртэ, фермэнүүдһээ гадна үбһэшэдэй звенонуудта хүрэжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалай эрхэ байдал тогтоолсохо ёһотой гэжэ пленум онсолон тэмдэглээ. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, нютагай хэблэл үнэн үгөөрөө хүн зониие шэнэ илалтануудта зоригжуулха, малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулха аргатай.

Юрэнхыдөө пленум дээрэ ажал хэрэг, тодорхой зорилгонууд тухай шүүмжэлхы ёһотой, бүтэмжэтэй хөөрэлдөөн боложо, мүнөө жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын үедэ үндэр бүтээсэ, эрхим шанар, түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгые хангаха гэһэн шиидхэбэри абтаба.

Абтаһан шиидхэбэри бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Р. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУ

УКАЗ

СССР-эй ХИМИИН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИ СТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭИ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ХИНҮҮДЭИ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СС ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууд абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан ам нуудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Будников Максим Акимовичые — «Татарский ключ» карьерэй бульдозерист.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Сулеманов Дымирян Нурисламовичые — «Татарский ключ» карьерэй урэ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Архипов Юрий Петровичые — «Татарский ключ» карьерэй ахамад инженер.

Лаптев Виталий Петро — «Татарский ключ» к автомобилиин жолоошо

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Залуцкий Геннадий Ивановичые — «Татарский ключ» карьерэй электрослесарь.

Морогова Галина Васильевнае — «Татарский ключ» ерэй хүдэлмэришэн.

Петров Сергей Алек чые — «Татарский ключ» ерэй автомобилиин жоло

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бородина Анна Ивановнае — «Татарский ключ» карьерэй хүдэлмэришэн.

Гуленкова Галина Павловнае — «Татарский ключ» карьероуправлениин хүдэлмэришэдые хангалгын таһагай сто тогоошон.

Савченко Анна Лавре нае — «Татарский ключ» ерэй түмэр замай мон

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Кабаков Василий Андреевичые — «Татарский ключ» карьерэй экскаваторай машинист.

Лазарев Павел Луки «Татарский ключ» кар бульдозерист.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ГРОМЫКО.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва. Кремль.
1986 оной июниин 3.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

УКАЗ

НЕФТИИН ПРОДУКТНУУДААР ХАНГАЛГЫН СССР-эй ГҮ НЭИ КОМИТЕДЭЙ НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭИ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕР ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХА ШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНА ТУХАЙ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууд бол абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжа тануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Синицына Валентина Яковлевнае — Улаан-Үдын нефте зын оператор.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Селезнев Владимир Павловичые — Улаан-Үдын нефте зын слесарь-сантехник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Тимофеева Людмила Фёдоровнае — Улаан-Үдын нефте базын цехэй начальник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ГРОМЫКО.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1986 оной июниин 3.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

УКАЗ

МИНЕРАЛЬНА ҮТЭГЖҮҮЛГЭНҮҮДЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛХЭ ТАЛААР СССР-эй МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭ ШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУ ДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууд бол абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжа тануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бритов Геннадий Дмитриевичые — Забайкальска апатид заводой хүдэлмэришэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ГРОМЫКО.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1986 оной июниин 3.

Ниитэ полит-үдэрэй дүнгүүд тухай

ЭГЭЭЛ ТҮРҮҮШЫН ЗОРИЛГО

Республикымнай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин материалнуудые анхарал ехэтэйгээр угтаа. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлжэ байна.

Табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгэ мүнөөдэрэй хэрэгүүдһээ эхитэй. Тэжээл бэлэдхэлгэ тиимэ хэрэгүүдэй нэгэниинь болоно. Июниин 19-дэ болоһон ниитэ полит-үдэрэй үедэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй болон КПСС-эй ЦК-гай Хандалгын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, үбһэ хуряалгада хэр бэлдэжэ байһан тухай хөөрэлдөөн болобо.

Энэ үдэр Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ажалшадай урда партиин обкомой секретарь К. К. Шомоев үгэ хэлээ. КПСС-эй обкомой таһагүүдые даагшанар Л. П. Табалаев, В. Р. Булдаев, Л. Ч. Нимаева, Сэлэнгын, Кабанскын, Хэжэнгын районуудай ажалшадтай уулзаа. Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. Н. Булдаев Хориин районой Хүлэй совхозой, Госагропромой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. Н. Найданов Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой ажалшадтай хөөрэлдөө. Министрнүүд Ю. М. Битаев, К. И. Бахрунов, Ч. В. Ендонов, Н. Е. Шелковников, П. Ф. Бардаханов, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин начальник П. П. Ефимов болон партиин обкомой бусад элидхэлшэд полит-үдэртэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Нютаг нютагһаа ороһон мэдээсэлнүүд партийна комитедүүдэй, Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, агропромышленна нэгэдэлнүүдэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ тон ехэ анхарал хандуулжа байһан тухай гэршэлнэ. Тэжээл бэлэдхэлгын ябасада болон шанарта партийна нүлөө үзүүлгын асуудалнууд эдэ үдэрнүүдтэ партиин Ивалгын, Хэжэнгын, Тарбагатайн райкомуудай пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Сэлэнгын райондо бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо үбһэ эршэтэйгээр үлеэжэ хатааха. 100 тоннын багтаасатай склад ашаглагдаа. Район дотор үшөө арбан нимэ складууд баригдажа байнхай. Энээнэй ашаар сабшагдаһан үбһэнэй гурбанай хоёр хубинь үлеэлгэжэ хатаагдаад, хадагалагдаха болоно. 104 звено эндэхи нуга, сабшалангууд дээрэ гарахаар бэлэн болонхой. Июниин 25-да тэдэ хүдэлмэрээ эхилээ.

Хяагтын районой ажахынууд модоной мүшэр бэлдэжэ захалаа. КПСС-эй райкомой бюро тэжээл ехээр нөөсэлжэ, шанарыень һайжаруулха талаар Алтайн совхозой болон Ехэ-Хүдэриин сельскэ Соведэй үүсхэлые һайшаагаа.

Баргажанай, Захааминай, Зэдын болон бусад зарим районуудай ажахынууд сабшалан дээрээ гаранхай. Хаа хаанагүй бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри дүүргэгдээ.

Гэхэтэй хамта шиидхэгдээгүй үсөөн бэшэ асуудалнууд полит-үдэрэй үедэ элирүүлэгдээ. Витаминтай ногоо татадаг, үбһэ үлеэжэ хатаадаг агрегадууд олохон газарта бэлэн болгогдоодүй байһаар.

Ажахын тоосоото даабаринууд бүхы звенонуудта хүргэгдөөгүй. Зарим ажахынуудта социалис мүрысөөнэй дүрим хүсэд зохёогдоогүй байһаар.

Худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, район дотор пассажирнуудые зөөлгын талаар асуудалнууд урданайхидал табигдаһан зандаа.

Үбһэ хуряалгые түрүүшын үдэрһөө эршэ дэлисэтэйгээр ябуулха хэрэгтэй. Энэ халуун үедэ таряа ургуулагшад, малшадшье, юрэнхыдөө, пенсионернүүд, һурагшадые оруулалсан, хүдөөгэй ажалшан бүхэн шадаха зэргээрээ энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаха, шеф болоһон эмхи зургаануудшье даабаринуудаа дүүргэхэ ёһотой. Элбэг хүрэхэ, шанартай тэжээлээр малаа хангалгаһаа манай өөһэдымнайшье эдеэ хоол дулдыдаха зэргэтэй. Тиимэһээ малай тэжээл тушаа, хилээмэндэл адляар, анхаралаа хандуулха шухала болоод байна.

В. ПОМУЛЕВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ОЛОНОЙ ОМОГОРХОЛ

КПСС-эй райкомой гэшүүн Дыжид Цыденовна Шарлановагай даадаг Гааргын совхозой Арзгуунай һү һаалиин фермын малшад хамтынгаа ажалда харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байна. Бэе бэедээ туһа хүргэхэ хэрэгтэ, коллективэйнгээ гэшүүдтэ ажаллаха, амарха, тааруу байдал тогтоолгодо Д. Ц. Шарланова гол анхаралаа хандуулдаг юм. Тиимэһээ эндэ һайн үрэ дүнгүүд туйлагдана. Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр табан һарынгаа түсэб тус коллектив сум дүүргэжэ һаалишад район соогоо түрүү һуурида гараба. Жэлэйнгээ түсэб СССР-эй Конституциин үдэр болотор дүүргэхэбди гэһэн уялга фермын хид абаа. Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 1400 гаран килограмм һү һаажа, районойнгоо һаалишадай дунда Д. Ц. Шарланова т ү р ү ү һ у у р и д а гараба. Үнеэн бүриһөө 3000 к и л о г р а м м һү һааха социалис уялгаяа тэрэ уридшалан бэелүүлхээр хараалаанхай. Мүн залуу коммунист С. Д. Базаров республикын гурбан мянгатанай клубта орохо хүсэлтэй ажаллажа байна.

Үнэхөөрөөшье, энэ фермын һаалишад эбтэй ээтэй коллектив байһанаа эрхим ажалаараа, бэе бэедээ туһа хүргэн дэмжэдэгээрээ олондо мэдээжэ болонхой.

А. ЦЫДЕНОВ,
хүдөө ээшэгшэ.

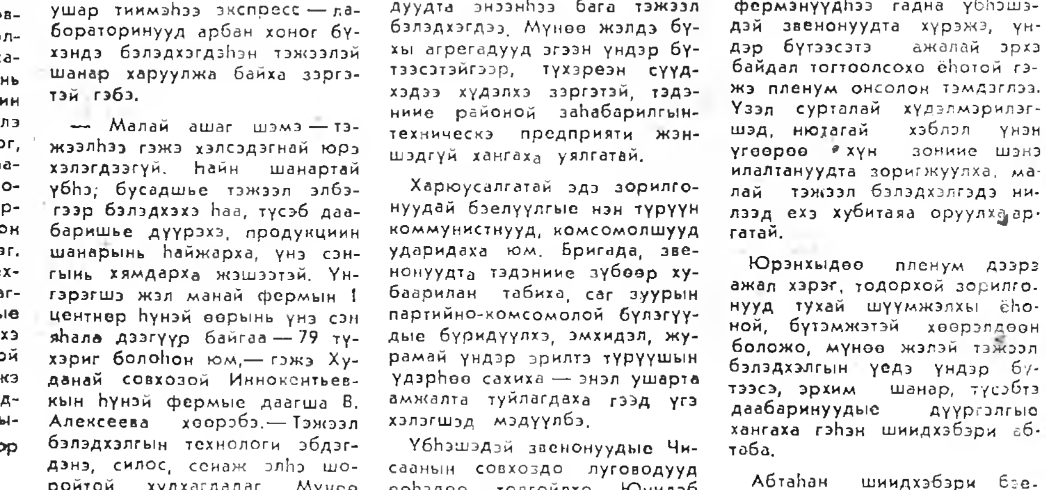

ХОНИДОЙ ЗАНШАЛТА АУКЦИОН

Үглөөнһөө хэды хура бороотой байгаашье һаань, республикын хони үсхэбэрилдэг ажахынуудһаа түлөөлэгшэд олоороо ерээ. Колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, малай үүлтэр һайжаруулха гүрэнэй плем-нэгэдэлэй, РАПО-нуудай түлөөлэгшэд хорёонуудай соохи хонидые шэнжэлэн харана, хоорондоо зүбшэн хэлсэнэ.

Хэдэн хаамагуудаар холбогдожо хэгдэһэн хорёодо дүтэлжэ ерэхэдэ, саананаь ажахын нэрэнь, хонин ажалай хүгжэлтые харуулһан экран, түрүүшүүлэй дүрэнүүд, тэдэнэрэй туйлаһан үрэ дүнгүүд элитээр харуулагданхай. Хорёогой энгэр таладань тэрээн соохи хонидой номернууд, шэгнүүрынь, хэды шэнээн нооһо үгэдэгынь, нооһонойнь ута, гэхэ мэтэ тоо, баримтанууд аржыса бэшэгдэнхэй. Эдэ бүгэдэтэй танилсахадаа, ямар ажахыһаа асарагдаһан хонид бэ гэжэ хараһаар ойлгохоор. Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой экран дээрэнь үнгэрһэн табан жэлэй туршада туйлагдаһан үрэ дүнгүүд, амжалтанууд элитээр харуулагданхай. Тэдэнэр 1981 ондо хонин һүрэг үсхэбэрилжэ, 167,3 мянган түхэриг үритэй гараһан һаа, харин үнгэрһэн жэлдэ 137,4 мянган түхэриг ашаг олзо оруулһан байха юм. Зэдын районой Борьёогой совхозой һүүлэй үедэ хонин һүрэгэйнгээ шанарыень дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулһыень баһал эндэһээ мэдэжэ абахаар. Тус ажахын хонин һүрэгынь, нёдондоной бонитировкын мэдээгээр, элитэ болон 1-дэхи классай хонидынь хараа байса олошорһон байна. Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой мэргэжэлтэд, хонишод үнгэрһэн табан жэлэй туршада урдахи табан жэлэйхидэ орходоо, 120 центнер һайн шанартай нооһо ехээр хайшалжа абаа, республикынгаа ажахынуудта һайн үүлтэрэй 2100 толгой эрэ хуса хурьгадые худалдажа, бүхыдөө 420 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө.

Уданшьегүй энэ талмай дээгүүр зэдэлжэ байһан ирагуу хүгжэмэй замхахатайнь сасуу республикын гүрэнэй плем-нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Я. Х. Левитин республиканска заншалта болоһон 11-дэхи выставкэ-аукционие нээһэндэ тооложо, Буряадай гүрэнэй Агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Ф. М. Кауровта үгэ үгэбэ.

— Энэ мүнөөдэр үнгэргэгдэхээ байһан выставкэ-аукцион онсо удха шанартай байна. Юуб гэхэдэ, энэмнай КПСС-эй XXVII съездын болон һаяхан үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй һүүлээр үнгэргэгдэхэнь гээшэ. Тус выставкэ-аукцион үүлтэртэ хони үсхэбэрилдэг ажахынуудай, колхоз, совхозуудай племфермэнүүдэй, племпредприяти болон кооперативуудай нарин нооһото үүлтэрэй буряадай түхэлэй хонидые үсхэбэрилхэ хэрэгтэ туйлаһан үрэ дүнгүүдтэй танилсуулха, энэ үүлтэрэй һүрэгүүдые республикын ажахынуудта олошоруулха талаар ёһотойл туһаламжа болохо, һайн үүлтэрэй хонидые худалдажа абаха гэһэн зорилготой юм,— гэжэ тэрэ үгэеэ эхилбэ. — Ингээд удахагүй «сагаан алта» суглуулха харюусалгатай хаһа орохонь. Мүнөө жэлдэ яһала ехэ нооһон абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэ шухала кампаниие эмхитэй һайнаар үнгэргэһэнһөө хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалха түсэбэй дүүргэлтэ сэхэ дулдыдаха байна.

Хонидые үсхэбэрилхэ талаар дутуу дунданууд бии. Жэл бүхэндэ хурьган үсөөнөөр абтана. Ушар тиимэһээ арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада нооһо суглуулгаяа 5900 тоннодо, мяха эбалгаяа 18 мянган тоннодо хүргэхэ гэхэ гү, али 25,1 ба 31,3 процентээр дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Мүнөө энэ выставкэдэ ажахынуудай 10 фермын, Борьёогой, Загаһатын совхозуудай, 6 племпредприяти болон кооперативай хонид табигдаба. 10 ажахын 675 үүлтэртэ хонид харагшадай үзэмжэдэ табигдаһан байна.

Выставкэдэ һайнаар бэлдэһэн ажахынуудай тоодо Зэдын районой Борьёогой, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозууд, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай фермэнүүд оролсоно. Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой хонид муугаар бэлдэгдэһэн байжа, выставкэдэ хабаадаха эрхэеэ хаһагдаа. Бэшүүрэй районой «Победа», Зэдын районой «Коммунизм» колхозууд, Чисаанын совхоз, Ивалгын ОПХ асарһан хонидойнгоо дансануудыень буруу бэлдээ. һуралсалай «Байгал» ажахы энэ жэлэй выставкэ-аукциондо хабаадабагүй гэжэ нүхэр Кауров түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Удаань нёдондоной выставкэ-аукциондо илаһан Борьёогой совхозой түлөөлэгшэд: ахамад зоотехник-селекционер В. А. Васильев, тус ажахын хуса харууһалдаг отарын хонишон Д. Е. Эрдынеев гэгшэд 11-дэхи выставкэ-аукционой тугые үргэбэ.

һүүлээрнь нэгэ часай туршада выставкэ-аукционой экспертнэ комиссиин гэшүүд эхэ хонидые, хусануудые, зуһагуудые, түлгэнүүдые хараһан юм.

Экспертнэ комиссиин түрүүлэгшэ, республикын гүрэнэй Агропромой ахамад зоотехник Л. В. Бадуев дүнгүүдээ согсолходоо, выставкэдэ һайн хонидые асарһан Загаһатын совхоздо нэгэдэхи һуури олгогдобо гэжэ мэдүүлбэ. Үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг фермэнүүд соо һоо Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз нэгэдэхи, Хориин районой Үдын совхоз хоёрдохи, Сэлэнгын племпредприяти гурбадахи һуурида гараа.

— Борьёогой совхозой 3773 номерой хуса 94,5 балл абажа, 1986 оной чемпион гэжэ тоологдоо,—гээд, тэрэнэй хэлэхэтэйнь сасуу республикын гүрэнэй плем-нэгэдэлэй түр лэгшэ Я. Х. Левитин энэ ху да аукционой ехэ алтан даль суглаарагшадай нэрэ альга ташалган доро зүүл Хэжэнгын районой Загаһ совхозой эхэ хониндо б ехэ алтан медаль зүүлгэ

Хэжэнгын районой Заг тын, Зэдын районой Борь гой, Хориин районой Ү совхозуудай, Ивалгын О гай, Зэдын, Хэжэнгын пл предприятинуудай, Сэлэн районой Карл Марксын рэмжэтэ колхозой хусануу эхэ хонидто, эмэ зуһагүү түлгэнүүдтэ ехэ мүнгэн, б бронзо медальнууд зүүлгэ һэн байха юм.

Мүн лэ выставкэ-аукцион һайн бэлэдхэлтэй байһана гаа түлөө Сэлэнгын племпр прияти, Ивалгын ОПХ, С лэнгын районой Карл Ма сын нэрэмжэтэ колхоз ат тадуудаар шагнагдаа. Хо дой үүлтэрые һайжаруу хэрэгтэ амжалта туйлаһанай выставкэ-аукциондо һайн бэлдэһэнэйнь түлөө Сэлэнгы районой Карл Марксын н рэмжэтэ колхоздо республи кын гүрэнэй Агропромой да жуулгын Улаан туг, 300 түх риг мүнгэн шантайгаар барю лагдаба. Удаань ажахынууд болон плем-нэгэдэлэй мэрг жэлтэд, хонишод выставкы Хүндэлэлэй грамотанууда дипломуудаар, үнэтэ бэлэг дээр урмашуулагдаа.

Экспертнэ комиссиин сэ нэлтэ үгэһэнэй һүүлээр ко хоз, совхозуудай асарһан үү тэртэ хонид худалдагдажа эх лээ. һайн шанартай, ашаг ш мэтэй, хони, хуса худалда дуратай ажахынуудай түлө лэгшэд выставкэдэ табигдаһ хонидто сэн хэялсажа, а мана буляалдаа. Ингэжэ бай ша ондо үнгэргэгдэһэн выстав кэ-аукцион одоол ёһото й һайндэр мэтээр үнгэрһэн ба на.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Борьёогой совхозой ахалагша хонишо Д. Е. Эрдынеев алтан медаль да хүртэһэн хусынгаа хажуу да.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

) СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИ...

К А З

ОМЫШЛЕННОСТИИН МИ...
, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛ...
ІШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХН...
ЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ ...
УДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

и табан жэлэй даабаринууд
даа дүүргэхэдээ түйлаһан ...
ай АССР-һээ
Н ТУГАЙ ОРДЕНООР
мо- карьерэй бульдозерис...
эч»
БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР
Ну- ключ» карьерэй ур...
ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР
ые Лаптев Виталий Пет...
эй — «Татарский ключ» к...
автомобилиин жолоош...
ЫН III ШАТЫН ОРДЕНО...
ю- нае — «Татарский ключ...
ч» ерэй хүдэлмэришэн.
Петров Сергей Ал...
чые — «Татарский ключ...
в- ерэй автомобилиин жо...
АГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯА...
ае хангалгын таһагай с...
эй тогоошон.
ае Савченко Анна Лавр...
о- нае — «Татарский ключ...
е ерэй түмэр замай м...
АНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯА...
е- Лазарев Павел Лук...
» «Татарский ключ» к...
бульдозерист.

хозно Соведэй Президиу...
Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫ...
хозно Соведэй Президиу...
кретарь Т. МЕНТЕШАШВИ...

СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ...

А З

ХАНГАЛГЫН СССР-эй ...
НҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИ...
ЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕ...
ШЭД БОЛОН АЛБА Х...
МЕДАЛЬНУУДААР ШАГ...
ХАЙ

ан жэлэй даабаринууд б...
дүүргэхэдээ түйлаһан а...
-һээ
ДЭГ» ОРДЕНООР
евнае — Улаан-Үдын неф...
ГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР
ичые — Улаан-Үдын неф...
АЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР
ровнае — Улаан-Үдын не...

вно Соведэй Президиум...
Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫК...
вно Соведэй Президиум...
етарь Т. МЕНТЕШАШВИЛ...

ВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ...

А З

ҮҮДЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛХЭ...
СТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ...
ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМ...
СКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ...
ССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬ...
А ТУХАЙ

н жэлэй даабаринууд бэ...
үүргэхэдээ түйлаһан ам...
ССР-һээ
Н ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР
ые — Забайкальска апат...

вно Соведэй Президиум...
Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫК...
вно Соведэй Президиум...
тарь Т. МЕНТЕШАШВИЛ...

гүрэнэй плем-нэгэдэлэй т... лэгшэ Я. Х. Левитин энэ... да аукционой ехэ алтан... даль сугларгашадай нэ... альга ташалган доро зүү... Хэжэнгын районой Загаһ... совхозой эхэ хониндо ... эхэ алтан медаль зүүлг...
Хэжэнгын районой З... ын, Зэдын районой Бо... ой, Хорин районой ... совхозуудай, Ивалгын ... ай, Зэдын, Хэжэнгын ... редприятинуудай, Сэлэ... районой Карл Марксын ... эмжэтэ колхозой хусан... хэ хонидто, эмэ зуһарү... үлгэнүүдтэ ехэ мүнгэн, ... ронзо медальнууд зүүл... эн байха юм.
Мүн лэ выставкэ-аукци... айн бэлэдхэлтэй байһа... за түлөө Сэлэнгын плем... рияти, Ивалгын ОПХ, ... энгын районой Карл М... ын нэрэмжэтэ колхоз... дуудаар шагнагдаа. ... эй үүлтэрые һайжару... рэгтэ амжалта түйлаһан ... ыставкэ-аукциондо һайн ... лдэһэнэйнь түлөө Сэлэ... йоной Карл Марксын ... мжэтэ колхоздо респу... ын гүрэнэй Агропромой ... улгын Улаан туг, 300 ... г мүнгэн шантайгаар ба... рдаба. Удаань ажахыну... лон плем-нэгэдэлэй м... элтэд, хонишод выстав... ндэлэлэй грамотануу... пломуудаар, үнэтэ бэлэ... эр урмашуулагдаа.
Экспертнэ комиссиин ... итэ үгэһэнэй һүүлээр ... э, совхозуудай асарһан ... этэ хонид худалдагдажа ... . һайн шанартай, ашаг... тэй, хони, хуса худал... ратай ажахынуудай түл... шэд выставкэдэ табигда... идто сэн хаялсажа, ... на буляалдаа. Иигэжэ б... ондо үнгэргэгдэһэн выс... аукцион одоол ёһото... ндэр мэтээр үнгэрһэн ...

Д. ДОНДОКО...

УРАГ ДЭЭРЭ: Борьёо... хозой ахалагша хони... Е. Эрдынеев алтан меда... хүртэһэн хүсынгаа хаж...

С. БАЛДУЕВАЙ фото...

...ШОД— ...ӨГЭЙ ...ШАДТА

АГИТБРИГАДА АЯН ЗАМДА

...хабарһаа эхил- ...жать!» («Иимэл ...гэһэн програм- ...Дүүмын соёлой ...Колосок» гэһэн ...гада совхозойн- ...шадта харуулжа ...тухай энэ про- ...өөрэнэб? Ямар ...б? Нэн түрүүн ...ушардаг дутуу ...ирүүлхэ, шүүм- ...э ажалые маг- ...гэһэн уг зорил- ...ай агитбригада ...Түүхэтэ XXVII ...үүмжэлэлэй үүр- ...э, тэрэнние зү- ...тэрэшэлэн ха- ...болзор соонь ...абаха тухай ...абигдаа бшуу. ...гайнгаа ажабай- ...атай үйлэ хэрэ- ...а, тодорхойлбол, ...эдэ һү һаалиин ...үзэгдэдэг дутаг- ...сэлыень совхо- ...шадые энэ про- ...уряалаабди.
...хүдэлмэриин ...дагшадай уран ...сэл зориг һоо, ...дулдыдадаг гэ- ...хүтэлбэрилэг- ...э, агитбригадаяа ...мэриин ёһотой ...лгохо, тэдэнние ехэтэ һонирхуулха, хүн бүхэнэй театральна бэлиг шадабарине хүгжөөхэ гэжэ оролдоноб, өөреэшье һуралсанаб. Хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Ольга Шишмарева, РМЗ-гэй мастер Фёдор Круглов, гагнууршан Валерий Брянский болон бусад нүхэд агитбригадын эгээл эдэбхитэй гэшүүд болоно.

Тиихэдэ Сэлэн-Дүүмын дунда һургуулиин багша Надежда Кимовна Петонова шадамар бэрхээр хатар наада эмхидхэдэг, агитбригадын гэшүүдые мүн хатарта һургадаг юм. Хэды сүлөөгүй ажалтайшье һаа, МТМ-гэй тоо бүридхэгшэ С. А. Пашкова уран бэлигээрээ ажалшадые саг үргэлжэ баясуулжа байдаг. 1978 онһоо хойшо соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Л. Ю. Воробьевагай «Колосогто» оруулһан хубита тон ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Тиихэдэ совхоздомнай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Людмила Морозова уран һайханай харалгануудта мүн лэ хабаададаг, агитбригадымнай эдэбхитэй гэшүүн юм. һаяар энэ басагамнай хадамда гарахань. Харин агитбригадымнай гэшүүд гэрлэлгын баяр ёһололой һайндэрые соёлой байшанда үнгэргэхэ гэжэ ехэ бэлэдхэл хэжэ байнхай. Тиимэһээ комсомолой ударидагшын зүрхэ сэдьхэлдэ энэ үдэр удаан саг соо хадуугдаха бэзэ гэжэ найданабди.

Манай агитбригадын дэргэдэ хүүгэдэй агитбригада байгуулагданхай. Энэ бүлэг һургуулиин уран һайханай харалгада хабаадажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Сурковичой «Кошкин лэ гэмэтэй» гэһэн зүжэг тэдэ үхибүүд харуулжа, олониитые һонирхуулаа. һүүлэй үедэ агитбригадынхид Харууха, Эреэлжэ гэһэн газарнуудаар ябажа, концерт наада харуулба. һаалишадай, ажалшадай анхаралда Шукшинай «Ефим Пьяныхай операци» гэһэн зүжэг найруулан табигдаһан байна. Тиихэдэ совхозойнгоо «Сурхарбаанай» һайндэртэ, клубуудта ошожо, энэ зүжэгөө харуулаабди.

Тэрэшэлэн манай соёлой байшангай мэдэлэй клубуудта саг үргэлжэ методическа талаар туһа хүргэнэбди. Уран һайханай, агитбригадын программануудые зохёон найруулха, репетицинүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэ агитбригадынхид хабаадана. Шанаегай, Бүлюутын клубуудта соёлшод ходол ошожо байдаг юм. Гүнзэгы удхатай репертуар шэлэхэ, агитбригадын бэелүүлхэ зохид сценари олохо гээшэ бэрхэтэй байдаг. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ (1977 онһоо хойшо) агитбригадануудай харалганууд үнгэргэгдэнэгүй. «Колосок» агитбригада 1973, 1977 онуудта Москвада бүхэсоюзна харалгануудта хабаадаһан байна. Иимэ харалгануудай һүүлдэ олон сценаринууд түбэй журналнуудта хэблэгдэдэг, тэрэшэлэн һаяхан байгуулагдаһан агитбригадануудта ехэ туһа хүргэгдэдэг байгаа бшуу. Тиимэһээ энэ асуудалые харьяата эмхи зургаанууд, тэрэ тоодо соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин болон арадай уран бэлигэй Республиканска научно-методическа түб гүйсэд һайнаар шиидхэхэ зэргэтэй. Үшөө нэгэ тон бэрхэтэй, шиидхэгдээгүй асуудал. Автоклубаймнай машина хуушараа, нэгэ хэды болоод лэ заһабарилгада табигдадаг болошонхой. Энэ асуудал һаяын сагта шиидхэгдэхэ бэзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Тиигээдшье һаяар хони хайшалалгын, үбһэ, таряа хуряалгын халуун хаһа хүрэжэ ерэхэнь. Хүдөө нютагайнгаа ажалшадые, механизаторнуудые концерт наадаараа урмашуулха, бии байгаа дутагдалнуудыень шүүмжэлэн харуулха гэһэн зорилготойбди.

Материальна талаар агитбригада яһала һайнаар хангагданхай. 1983 ондо шэнэ костюмуудые бидэндэ оёжо үгөө. Гансал эпидиаскопгүй байһамнай халагламаар. Элдэб һонин удхатай слайдуудые харуулха арга боломжонуудые олгуулагдаха һэн. Совхознай энэ хэрэгтэмнай туһалха бэзэ.

Агуу ехэ Октябриин 70 жэлэй ойн баярта шэнэ программа харуулха гэһэн хүсэлтэйбди. «О копейке, которая бережет...» («Мүнгэнэй сэн») гэһэн сценари найруулан табижа, хүдөө ажахынгаа хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулнабди. Энэ программатаяа мүн республиканска харалгада хабаадаха һанаатайбди. Тиимэһээ үдэр бүхэндэ агитбригадынгаа гэшүүдэй уран бэлигые улам һайнаар хүгжөөхэ, хүн бүхэнэй, ажалшан бүхэнэй харюусалгые шангадхаха тухай сценари соогоо харуулха, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ оролдохобди.

һаяхан үнгэргэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо Генеральна секретарь М. С. Горбачев иигэжэ тэмдэглээ: «...Тиигэбэшье гол зорилго гэхэдэ, орооһо тараанай, үрэ жэмэсэй болон овощой, тэжээлэй болон техническэ ургамалнуудай үндэр баян ургаса ургуулжа, гүйсэд суглуулжа абаха хэрэг болоно. Энэмнай ниитэ арадай хэрэг мүн. Тэрээндэ имагтал иимээр үдэр бүриингөө хүдэлмэриин үедэ хандаха ушартай». Тиимэһээ бидэ, соёлшод уран бэлигээрээ, концерт наадаараа хүдөө нютагай ажалшадые жэшээтэ ажалда зоригжуулха, абаһан ургасаа бүрин бүтэн байлгаха, гээлтэ хоролтодо оруулхагүй гэжэ уряалха хүсэлтэйбди.

С. ПОКАЦКИЙ,
Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.
Сэдэнгын район.

ОЛОНИИТЫН ХАБААДАЛГА ХЭРЭГТЭЙ

һаяхан боложо үнгэрһэн Түүхын ба соёлой памятнигуудые сахин хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай отделениин соведэй ээлжээтэ пленум «КПСС-эй XXVII съезд ба памятнигуудые сахин хамгаалха, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хэрэглэхэ талаар республиканска эмхиин зорилгонуудые» зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар тус эмхиин президиумэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов элидхэл хээ.

— Буряад орон түүхын, соёлой, археологиин болон хото городуудые барилгын хүшөө, памятнигуудаар баян юм. Бүхыдөө мүнөө 1121 памятник бүридэлдэ абтанхай. Шэнэ-шэнэ дурасхаалта зүйлнүүд, гэрнүүд болон бусад памятнигууд олдоно. Бэдэрэлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Жэшээнь, Хяагта хотодо һүүлэй жэлнүүдтэ архитектурна болон түүхын 52 памятник элирүүлэгдээ. Баргажан, Новоселенгинск һууринуудта энэ талаар бага бэшэ оролдолго, бодото ябуулга хэгдэнэ. Иимэ шухала хүдэлмэридэ эрдэмтэд, студентнэр, һургуулиин һурагшад болон багшанар аша туһатай юумэ хэжэ байнхай. Манай республикын 35 памятник бүхэроссин удха шанартай гэжэ тоологдоод, тусхай бүридхэлдэ абтаһан байна,— гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Мүнөө үедэ республикын бүхы памятнигуудай свод (тайлбариин суглуулбари) бэлдэгдэжэ байна. Энээндэ Буряадай филиалай эрдэмтэд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Наукануудай академиин Сибириин отделени дотор түрүүлэн, 1987 ондо тэрэнние Новосибирскдэ хэблэн гаргаха арга бии. Тиимэһээ энэ талаар бүхы хүдэлмэреэ бүри түргэдхэхэ хэрэгтэй. Эндэ районно соведүүд ехэ туһа хүргэхэ үүргэтэй юм.

Памятнигуудые хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хэрэглэхэ талаар зарим тэды ажал ябуулагдадаг гээшэ. Илангаяа Сэлэнгын, Тарбагатайн, Хяагтын, Хойто-Байгалай районуудта олон зоной хабаадалгатай, һонирхомоор, аша үрэ ехэтэй хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг байна. Митинг, жагсаалнууд, комсомолдо болон пионернүүдэй зэргэдэ абалга эндэ залуу үетэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хадуугдамаар үнгэрдэг заншалтай. Гэбэшье энэ хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, бүхы памятнигуудые болбосон түхэлтэй болгохо, гоёон шэмэглэхэ, һэльбэн шэнэлхэ талаар гүйсэд оролдолго гаргагданагүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Мүнөө үедэ бүхы ябуулгаяа, Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн үргэн ехэ бэлэдхэлдэ шэглүүлэн, эрхилхэ хэрэгтэй болоно.

Республика дотор памятнигуудые һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэриин 15 жэлэй түсэб табигданхай. Гэбэшье тэрэмнай хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Хяагтада Троицкэ һүмэ, академик Прянишниковай гэр, 1600 политкомиссарнуудай хюдуулһан газарта табигдаһан хүшөө заатагүй шэнэлэгдэхэ ёһотой. Улаан-Үдэдэ заһабарилхаар, һэльбэн һайжаруулхаар памятнигууд олон гээшэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан республикынгаа сэрэгшэдтэ зорюулһан мемориал бариха талаар конкурс мүнөө соносхогдонхой. Мүн 1906 ондо хаанта засагайхидай алаһан 5 социал-демократнуудта — түмэр замшадта зорюулжа, тусхай мемориал байгуулагдахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула олониитын оролдолго, хабаадалга хэрэгтэй. Эндэ нютагай Соведүүдэй, соёлой эмхи зургаануудай үүргэ нилээд ехэ.

Бүлгэмэй гэшүүд арад зоной дунда ехэ эмхидхэлэй, ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Илангаяа социализм байгуулха үеын, ажалай алдар солын памятнигуудта анхарал хандуулха хэрэгтэй гээшэ. Мүн Октябриин революциин, граждан дайнай үеын гайхамшагта баатаршалгые мүнхэлһэн хүшөөнүүдые шэнэлхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ байна.

Түрүүлэн үгэ хэлэһэн тус бүлгэмэй Тарбагатайн районой эмхиин харюусалгата секретарь Н. Д. Михалев һүүлэй үедэ хэгдэһэн хүдэлмэри тухай, залуушуулай дунда хүмүүжүүлхы, ойлгуулхы шэглэлтэй ямар хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэн, шэнэ памятнигуудай баригдаһан тухай хөөрэжэ үгөө. Олон һургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлхэ ниитын музейнүүд нээгдэнхэй. Илангаяа Забайкальскын, Доодо-Саянтын һургуулиин эдэбхитэд ехэ юумэ хээ, хэжэшье байнхай. Граждан дайнай үедэ Омулевкын дабаан дээрэ болоһон гайхамшагта тулалдаануудай дурасхаалда бодхоогдохо памятнигые хүсэндэнь хүргэхэ талаар хүдэлмэриие түргэдхэхэ хэрэгтэй гэһэн ажаглалта хэбэ.

Улаан-Үдын ахамад архитектор П. Г. Зильберман манай ниислэл хотодо памятнигууд болон дурасхаалта газарнуудые сахиха, заримыень һэльбэн шэнэлхэ талаар хэгдэжэ байгаа ябуулганууд тухай һонирхолтойгоор хөөрөө. Одигитриевскэ һүмэ тойроһон, Банзаровай үйлсэдэ оршодог өөрсэ шухаг түхэл маягтай модон гэрнүүдые зандань үлөөхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. Тиихэдээ энээн руу зарим гэрнүүд ондоо үйлсэнүүдһээ зөөгдэжэ, табигдаха. Мүн Дээдэ-Үдын острогой байһан газарта дурасхаалта мемориал байгуулагдаха болонхой. һаяын үедэ үнгэргэгдэхэ Архитектурын үдэртэ зорюулагдаһан выставкэ дээрэ манай городой шэнэ генеральна түсэб харуулагдаха, мүн эндэ шэнэ-шэнэ памятнигууд хаана, яажа баригдахаб гэжэ хаража болохо,—гээд үгээ тэрэ түгэсхөө.

Нэгэдэмэл музейн директорэй уялгые дүүргэгшэ Н. В. Комиссарова манай республикын олон тоото музейнүүдэй экспонадуудые хамгаалха, муудхаангүй хадагалжа байха асуудалда анхарал хандуулба. Музейн фонднуудые хадагалха мүнөө үеын эрилтэдэ харюусама байра хэрэгтэй болонхой. Городой хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудал шиидхэлгэдэ туһа хүргэхэ ёһотой. Нүүдэл выставкэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, үйлсэнүүдэй һайндэрнүүдые үнгэргэхэ, шухал зүйлнүүдые олониитэдэ харуулха талаар бүтэмжэтэй хамтын хэмжээнүүд абтаха ушартай гэжэ тэрэ хэлээ.

Бэшүүрэй районно эмхиин харюусалгата секретарь Р. П. Кириллова памятнигууд тухай олониитын ойлгууламжын хүдэлмэри шадамараар ябуулха тухай хэлээ. Тиихэдээ «Бичурский хлебороб» газетын хуудаһануудта һүүлэй үедэ «Привет с фронта» гэһэн ниитэ гаршаг бии боложо, хүн зоной ехэ һонирхол татадаг болоо. Юуб гэхэдэ, фронтһоо ерэһэн бэшэгүүд эндэ толилогдоно. Хэнэй, хэдыдэ, ямар үе сагта бэшэгдэһэн бэшэгүүд бэ гэжэ багша Коробенкова тайлбари үгэдэг байха юм. Энээнэй хүмүүжүүлхы үүргэнь сэгнэшэгүй.

Зүүн Сибириин технологическа институдай кафедрые даагша, эрдэмэй кандидат Э. В. Демин манай республикын түүхэтэ газарнуудые, үнгэрһэн сагай үйлэ хэрэгүүдые, нютагтамнай сүлэлгэдэ байһан политическэ тэмсэлшэдэй ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, тэдэниие мүнхэлхэ хэмжээнүүдые дары абаха тухай онсолон заһан байна. Тиихэдэ Баргажанай, Түнхэнэй, Сэлэнгын районуудай, Улаан-Үдын түүхын, урдань дуулдаагүй, һонирхолтой ушар баримтануудые эндэ элирхэйлэн харуулба.

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй Буряадай эмхиин президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Б. С. Семенов һайн дуранай эдэ хоёр бүлгэмэй хүдэлмэриие нягта холбоотойгоор ябуулха тушаа тогтобо. Манай республикада байгаалиин узэсхэлэн һайн газарнууд олон, тиихэдэ тэндэ үсоон бэшэ археологиин памятнигууд байха юм. Тиимэһээ хамтын хүсөөр археологическа болон байгаалиин заповеднигүүдые байгуулбал, алишье талаараа һайн байна гэжэ онсолон тэмдэглээ. Байгаали хамгаалха талаар шалгалтанууд үнгэргэгдэдэг, харин энээнние сур хамта бэелүүлдэг һаа, бүришье аша үрэ ехэтэй байха һэн гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Археологиин олон тоото памятнигуудые сахин хамгаалха, эбдэлгэ һандаралгаһаа зайсуулха, хүн зоной харахаар болгохо тухай түүхын эрдэмэй кандидат П. Б. Коновалов, Соёлой министерствын тусхай бүлэгэй хүдэлмэрилэгшэ П. Я. Эдельман хэлэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Буряадай АССР-эй памятнигуудай сводой харюусалгата секретарь, түүхын эрдэмэй кандидат А. В. Тиваненко, соёлой министрэй орлогшо А. М Герштейн мүн лэ хабаадалсаба.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол баталан абаад, памятнигуудые сахин хамгаалха ба хэрэглэхэ талаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудай холын хараатай түсэб баталба.

П. ЛОПОЕВ.

МЭРГЭЖЭЛ ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДЭЭ

...ТОЙ ЭРЭШҮҮЛЭЙ ХЭРЭГ

...имнай граждан авиацида һонирхолтой мэргэ-...хон. Тэдэнэй дундаһаа диспетчерэй мэргэжэл ...даг. Имагтал диспетчерэй хүдэлмэриһөө, дүршэл ...а олон юумэн дулдыдадаг. Тэрэнэй зүбшөөл-...эгэшье самолет аэродромһоо ниидэхэ, һоорго ...үй. Зүүгаад, заримдаа мянгаад километрэй зайда ...агаарай онгосотой радио-холбоо байгуулха, ямар ...й болбол тэрээн тухай нэн түрүүн мэдэжэ абаха, ...э мэтын олон уялгануудтай диспетчерэй мэр-...гадашагүй шэнжэтэй...

...ҮҮД ХЭРЭГТЭЙ

...граждан авиаци, ...мэргэжэл тухай ...авиапредприятиин ...орлогшо Ю. А. ...э:
...ехникын дэбжэл- ...нуудые нэбтэ- ...шаар граждан ...й ажахын түгэс ...һалбари болон- ...ра энэ хэрэгтэ ...ельствын саг үр- ...лдаг анхаралые, ...хүдэлмэрилэгшэ- ...ата хүдэлмэриие ...рхэ хэрэгтэй. Ма- ...одын, гадаадын ...хон замуудтай. ...иние зөөхэ эрга- ...хэлэй аэробус ...э. Совет авиа- ...тиин бүтээһэн ...турбореактивна ...Ил-62М, Ту-154, ...ай Ил-76 түхэ- ...үдые хаанашье ...эһээ Аэрофлодой ...онуудай 100 мил- ...ссажирые, хэдэн ...ашаа, почто ...эдэг болоһондо ...ээ.
...н-Үдын авиапред- ...Сибириин граж- ...эгээл үнинэй ...юм. Гараха июль ...лэйнгэ ойе тэм- ...эр 60 жэлэй саа- ...ка түрүүшын он- ...хөөрэн дэгдэхэ- ...Монгол ороной ...— Үргөө (мүнөө ...хүрэтэр ниидэ- ...рэ үеын техни- ...итэй сасуулмаар ...үнөө хүсэтэ онь- ..., электронико, ...турбореактивна ...Тиимэһээ жэл ...болжо байһан ...техникые түгэс ...үлада эрдэмтэй, ...ргэжэлтэд хэрэг- ...асуудалда ехэ ...үүлдагбди. Гэбэ- ...уудалые үшөөл ...оди гэхын арга- ...итиимнай 60 про- ...олтэд, илангаяа ...д ерүүл зон юм. ...жа, 3 жэлэй түр- ...д нютагаа бүса- ...дэнэй орондо он- ...итэд удаанаар бэ- ...Диспетчернүүдэй ...мэл байдалтай. ...х хүдэлмэрилэг- ...ищи, академи руу ...ргуулаашье һаа, ...и урда ороногүй- ...имымнай һургу- ...ргэжэ байгшад ...элнүүд бии гэжэ ...эр мэдэдэггүйл ...нагдана.

...АЖА БОЛОХОБ! ...ЕРНҮҮДЫЕ ХААНЕ ...ЭГ БЭ!

...гражданска авиа- ...техническэ учили- ...һургуули дүүр- ...энхэ, 25 наһатай ...үүдые тус учи- .... Хоёр жэл 10 ...да тэдэнэр һура- ...эй тэдхэмжэ дээ- ...үлөөһэгүй хамтын ...хоол, форменно ...шөө стипенди үг- ...алгалтануудые ту- ...об!
...икаар сээжэ, ород ...атураар бэшэмэл ...ентнүүд ямар хүн- ...хэрэглэхэ эрхэ- ...ургуулиие алтан, ...альтайгаар дүүр- ...эжэлэй-техническэ ...эн диплмтойгоор дүүргэшэд шалгалтагүйгөөр абтаха. Дунда һургуули дүүргэхэдээ, «Зарим предмедүүдые үзэлгэдэ онсо амжалтануудай түлөө» гэһэн магтаалай грамотада хүртэгшэд тэрэл предмедээрээ оролгын шалгалтануудһаа сүлөөлэгдэнэ.

— Үшөө хаана диспетчерэй мэргэжэл олохо арга бииб?

— Ленинград хотодо гражданска авиациин академидэ. Дунда һургуулиин эрдэм мэдэсэтэй, элүүр энхэ, 25 хүрэтэр наһатай эрэшүүл академидэ орохо эрхэтэй. Математикаар, физикээр, ород хэлэн болон литератураар шалгалтануудые һайнаар тушааһан хүбүүд 4 жэлэй туршада һуража, агаараар ниидэн ябалгые хүтэлбэрилхэ талаар инженер гэһэн мэргэжэлтэй болодог. Ондоогоор хэлэхэдэ, дээдэ эрдэмтэй III классай авиадиспетчер болоно.

Тэрэшэлэн Эрхүүгэй гражданска авиациин училищиин дэргэдэ диспетчернүүдые бэлдэдэг нэгэ жэлэй курса бии. Дунда һургуули дүүргэһэн гү, али сэрэгэй албанһаа табигдаһан хүбүүдэй предприятиимнай кадрнуудай таһагта ерэхэдэ, тэдэнтэй хөөрэлдэжэ, заримыень һургуулида эльгээдэгбди. Тэдэнэр түлбэригүй байраар, хубсаһаар хангагдадаг, манай предприяти һара бүриин 100 түхэригэй стипенди түлэдэг. Энэ курсые, мүн дээрэ дурсагдагша училищи болон академи дүүргэгшэд Улаан-Үдын авиапредприятиин гол аэропортдо, хүдөөгэй аэропортнуудташье хүдэлдэг.

ЕРЭБЭЛ, ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ХАЛАГЛАХАГҮЙТ

Ажалда ороһон хүн бүхэн авиапредприятиин уставтай танилсадаг. Тиимэһээ хүдэлмэрилэгшэ бүхэн тэрэнэй эрилтэнүүдые сахиха ёһотой.

Хүдэлмэрилэгшэ бүхэн 2 жэлэй үнгэрһэн хойно мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Зачет, шалгалтануудые һайнаар тушаахада, мэргэжэлэй талаар класс дээшэлүүлэгдэдэг. Дээрэ классай мэргэжэлтэнэй салин хүлһэн нэмээгдэдэг. Жэшээлхэдэ, 1 классай диспетчер һарадаа 350 түхэриг хүрэтэр сахин хүлһэ абадаг. 13-дахи гэһэн салин хүлһэн түлэгдэдэг. Тиихэдэ 3 жэлэй туршада хүдэлһэнэй һүүлээр стажай мүнгэн нэмээгдэдэг. Хоёрдохёор, предприятида 7 жэлэй туршада хүдэлһэн хүн оронойнгоо алишье зүг хүрэтэр самолёдоор ошохо авиабилет өөртөө, бүлынгөө нэгэ хүндэ абаха эрхэтэй. Харин тэрээн болотороо авиабиледэй хахад сэнгые өөрөө түлэхэ хүнгэлэлтэ үгтэдэг.

Гурбадахяар. Диспетчернүүд нэн түрүүн гэр байраар хангагдадаг. Улаан-Үдын авиапредприятиин диспетчернүүдэй 70 процент залуушуул юм. Тэдэнэр мүнөө болбосон түхэлтэй гэрнүүдтэ ажаһуудаг юм. Урда жэлнүүдтэ зариманиинь хамтын байрануудта ажаһуудаг байгаа. Харин мүнөө гэр байра тухай асуудал шиидхэгдээ. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада табан дабхартай үшөө хэдэн гэр баригдахаар хараалагдана.

Тиимэһээ, хүбүүд, ниишэ ерэжэ хүдэлбэл, хэзээдэшье халаглахагүйт!

«ЁҺОТОЙ ЭРЭШҮҮЛЭЙ МЭРГЭЖЭЛ»

АБАШЕЕВ Григорий Георгиевич — Рижскэ летно-техническэ училищи 1982 ондо дүүргэһэн II классай авиадиспетчер, агаараар ниидэн ябалгые хангадаг албанай ВЛКСМ-эй бюрогой гэшүүн, ниидэлгын аюулгүйе сахиха талаар ниитын инспектор.

Эрхүүгэй областиин Иваническое гэжэ һууринда тоонтотой буряад энэ хүбүүнтэй түрүүн уулзахадаа, хэдэг ажалыень һайса һуража абаа һэм. Үгэ хүүртэ харуу энэ мэргэжэлтэ ажал тухайгаа тобшохоноор аад, тоб байса хөөрөө бэлэй. Зүгөөр тэрэнэй ажалай газарта ошожо, ойройдоол хахад часай туршада ажаллахыень адаглаха зуураа юун гэһэн ехэ тэсэбэри, һонор хурса ухаан хэрэгтэй гээшэб гэжэ өөр дотороо тэмдэглээд абаа һэм. Нэгэ самолёдой аэродром дээрэ бууха үедэ, дүтэлжэ ябаһан хэдэн самолёдуудһаа тэрэ мэдээсэлнүүдые абажа, алиниинь ямар зонодо, ямар үндэртэ ябахыень захиржа үрдинэ. Уданшьегүй нэгэндэнь буухе гэһэн зүбшөөл үгэнэ. Урдань байһан приборнууд дээрэ элдэб үнгын лампочканууд носоно, унтарна, экранууд дээрэ ялагар толбонууд иишэ-тиишээ «буляалдан» тарана.

— Училищияа дүүргээд, Улаан-Үдын авиапредприяти ерэжэ, хоёр һараһаа үлүүтэй саг соо стажировко гараа һэм, — гэжэ Григорий хөөрэнэ.— һүүлээрнь туһаламжын районно центртэ диспетчерээр хүдэлөө. Манай аэропортдо буухагүй, холо дээгүүр ниидэжэ ябаһан онгосонуудай экипажнуудтай радио-холбоо байгуулжа, тэдэнэй хэр зүбөөр ниидэһые тодорхойложо үгэдэг һэм. һонин ажал даа. Зүгөөр харюусалгань бүришье ехэ даа. Хоёр зуугаад пассажиртай самолёдой экипаж минии хангадаг зоно руу ороходоо, гансал намда найдана бшуу.

Г. Г. Абашеев тэндэ хоёр жэлэй туршада амжалтатайгаар хүдэлөөд, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, II классай диспетчер болоһон байна. Наһаараа хэды залуушье һаа, гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй, һүбэлгэн, хурса хүбүүн бүри харюусалгатай тушаалда — самолёдой аэродромдо дүтэлэн ерэлгые хангадаг диспетчерскэ пунктда диспетчерээр томилогдоо һэн. Мүнөө тэрэ самоледуудай ниидэлгын аюулгүйе хангахаһаа гадна тэдэнние түргэнөөр буулгаха, ниидхүүлхэ гэһэн уялгануудтай. Тиигэжэ тэрэнэй олоһон зүб шиидхэбэриһээ самоледой үшөө удаан ниидэхэ саг дулдыдана. Хэрбээ тэрэнние ерэһэн сагтань буулгабалнь, самоледой түлишэ ехээр алмагдана бшуу.

— Гурбан жэл тухай хүдэлөөд, I классай болохын түлэ шалгалтануудые үгэхэб,— гэжэ Г. Г. Абашеев хөөрэнэ.— Ленинград хото ошожо, гражданска авиациин академидэ орохо дуран бии. Ажал тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, ажалнай хүндэ, ёһотой эрэшүүлэй хэхэ ажал, харюусалгатай, мүн хүндэтэйшье ажал. Илангаяа летчигууд ехэ баяр баясхалан бидэндэ хүргэдэг. Эрдэм мэдэсэтэй байха хэрэгтэй. Илангаяа физикэ, математика, радио-техникэ гэһэн дисциплинэнүүдээр мэдэсэеэ өөрөө бүри гүнзэгырүүлжэ байха шухала. Мүн элүүр энхэ, һайн харасатай нюдэтэй байха ёһотой гэжэ һанагдана,— гэжэ Г. Г. Абашеев хөөрөө һэн.

Арадай алишье ажахыда, һалбарида мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд дуталдана. Мүнөө дунда һургуулияа дүүргэжэ байһан хүбүүдэй зариманай өөһэдынгөө мэргэжэлые үшөө шэлээдүй байгаа гээшэ һаань, Улаан-Үдын авиапредприятиин диспетчернүүд манай мэргэжэлые шэлэн абагты гэжэ уряална. Хэрбээ энэ мэргэжэлээр һурахаяа һанаа һаа, али оролгын шалгалтануудые үгэхэ гурим тухай болон бусад асуудалнуудаар Улаан-Үдын авиапредприятиин кадрнуудай таһагта хандагты. Саг бага үлөө, түргэнөөр шиидэгты!

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«МИИНТЭ МЯХАН ХЭДЫ ТЭБ?»

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья «Халаахай» гэһэн буланда манай газетын байгша оной апрелиин 5-най номерто толилогдоо һэн.

«Прибайкалиин районой Нүүдэл Хүнды гэжэ газарта аха дүү Алексеевүүд, мүн тус районой нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын ахамад инженер В. Н. Габов, районой загаһанай инспектор Г. В. Ельцов гэгшэд хоёр хандагайн мяха арһатайнь машина тээшэ шэрэжэ ябаһаар районой коопзверопромхозой ахалагша охотовед В В. Смирновто баригдаа» гэжэ тус статья соо хэлэгдээ һэн.

Байгаалиин баялигта хомхсйрһон дурсагдагша хүйхэрнүүд хоёр хандагай алаһанайнгаа түлөө 1000 түхэриг, мяха, арһанайнь түлөө үшөө 320 түхэриг сүүдэй болохын урда тээ түлэһэн байгаа.

Прибайкалиин районой арадай сүүд «Халаахай» соо хэлэгдэһэн баримта хаража үзөөд, тэндэ хэлэгдэһэн баримтын сүм зүб байһые элирүүлээ.

Миинтэ мяханда обтоһон, түймэр саралгын районой таһагта жолоошоноор хүдэлдэг Алексеев В. А. бухы гэм зэмээ сүүдэй урда мэдэрхэ баатай болоо. Тиин арадай сүүд тэрэнэй хэргые хаража үзөөд, РСФСР-эй Уголовно кодексын 166 статьягай үндэһөөр хоёр жэлээр эрхыень хаһаха, тэрэнние заһан заларуулгын хүдэлмэридэ ябуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Нүгөөдүүлынь — аха дүүнэр Николай, Виктор, мүн Габов, Ельцов гэгшэд хулгай хэгшын худал, хуурмаг үгэдэ орожо, тэрээндэ туһалһан байба гэжэ мүрдэлгэ тодоруулһан байна.

ДРА. Афган-совет транспортно-экспедиторскэ «АФСОТР» бүлгэмэй республикада хэжэ байгаа ажал ябуулга хадаа хоёр ороной аша туһатай, нүхэр ёһоной, адли эрхэтэй харилсаа холбооной бодото жэшээ мүн болоно. Арбан жэлэй саана байгуулагдаһан энэ бүлгэм совет, афган ашаа зөөлгые хангаха талаар ехэ үүргэтэй. «АФСОТР» орон дотор эгээн томо автопредприятитай, хэдэн городуудта конторонуудтай, далай мүрэнэй портнуудта үйлэдбэриин баазануудтай юм.

«АФСОТР» байгуулагдаһаар түрүүшын жэлһээ аша олзотой предприяти болонхой. Олоһон олзонь предприятияа үргэдхэхэ хэрэгтэ гансал гаргашалагдадаг. Бүлгэмэйнгөө оршондо национальна кадрнууд—жолоошод, механигууд болон экспедиторнууд бэлдэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) «АФСОТР-ойн» хүдэлмэрилэгшэд И. Прокопьев (Ленинград) Абдулак, С. Джомадин, М. Казым афган нүхэдтэйгөө.

ТАСС-ай фотохроника.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

КОМИТЕДЭЙ СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Мэдээсэлэй талаар ООН-ой комитедэй ээлжээтэ сесси хүдэлмэреэ эхилбэ. Мэдээсэлэй ба коммуникациин, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ талаар уласхоорондын шэнэ гуримые тогтоолгодо Генеральна Ассамблейн тодо нарин мандат тэрээндэ хабаадагшадай урда табигдаһан байгаа. Эб найрамдал болон уласхоорондын үгээ ойлголсолгые бэхижүүлхэ гээшэ шэнэ мэдээсэлэй гуримай гол зорилго болохо ёһотой гэжэ комитедэй түрүүлэгшэ Вилли Шлегель (ГДР) юрэнхы хөөрэлдөөе нээхэдээ мэдүүлээ. Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ үг зорилгын шухала удха шанартай байһаниинь илангаяа элн болдо юм. Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй асари ехэ хүсые гүрэнүүдэй болон арадуудай хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлгэдэ элсүүлэн хабаадуулха шухала. Мэдээсэлэн харилсаанууд уласхоорондын хуули ёһонуудта үндэһэлхэ амгалан байдалай аша туһада алба хэхэ ёһотой.

Комитедэй энэ сесси дэлхэй дээрэ буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгын, тэдэнние замбуулинай дайдада гаргаха һэдэлгын хэгдэһэн уласхоорондын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда болоҗо байна. Эгээл тиимэһээ тэрэ хүн түрэлтэндэ аюулгүй байдал хангаха талаар шухала удха шанартай байна гэжэ совет делегацие толгойлогшо А. Н. Худяков хэлэбэ. Мүнөө гадаадын политическэ харилсаанай шэнэ философи, үргэн ехэ ба нютагай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ шэнэ политическэ ёһоор хандалга илангаяа шухала удха шанартай байна. Оронуудай болон арадуудай хоорондохи харилсаае бэхижүүлгын шухала эрхэ нүхэсэл болохо үнэн зүб, али бүхы талаараа таарамжатай уласхоорондын мэдээсэл хэхэ зорилго национальна болон уласхоорондын ниитын һанамжые бүридүүлгын шухала эрхэ нүхэсэл мүн оолоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ПКК-гай ЗҮБЛӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ҺАЙШААГДАА

БЕРЛИН. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Будапештдэ болоһон зүблөөн дээрэ баталагдан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ эдэбхитэнгээр нүлөөлхые шиидэнхэй байһанаа ГДР мэдүүлбэ гэжэ ПКК-гай зүблөөнэй дүнгүүдэй бүрин хүсэдөөр һайшаагдаһан СЕПГ-гэй, ЦК-гай, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй эндэ толилогдоһон хамтын мэдүүлгэ соо заагдана.

Айхабтар орёо хүшэр, аюултай үе сагта хани харилсаата социалис гүрэнүүд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула шухала харгы замуудые заажа үгэнэ гэжэ КПСС-эй XXVII съездын, СЕПГ-гэй XI съездын, бусад аха дүү партинуудай съезднүүдэй шиидхэбэринүүд гэршэлнэ.

Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон юрын буу зэбсэгүүдые хороохо талаар ПКК-гай баталан абаһан программа уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Европодохи сэрэгэй хемороо зүришэлдөөе һуларуулха, бүхы арадуудай аюулгүй байдалые хангаха гээшэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй шэнэ дурадхалнуудай үг зорилго оолоно. Адли тэгшэ, аюулгүй байдалай гол ёһоор буу зэбсэгүүдые хуряаха гээшэ энэ программын зорилго болоно.

ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

УЛААН-БААТАР. «Буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргалгые болюулха, амгалан тайбан огторгой оршон мандаг лэ!»— гэһэн уряа доро арадай Монголой ниислэл хотодо олоной хабаадалгатай митинг болобо. Тэрээндэ хабаадагшад—промышленна предприятинуудай ажалшад, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, студентнэр — империализмын, нэн түрүүн американ империализмын хүсэнүүдые эрид буруушааһан байна. Мүнөөнэй оршон байдалда ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлхэ гээшэ онсо шухала удха шанартай байна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Хүн зониие олоорнь алаха хюдаха зорилготой бүхы буу зэбсэгүүдые усадхаха, Ази болон Номгон далайн оршондо, бүхы дэлхэй дээрэ түгшүүрилые һуларуулха талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай болон Монголой үүсхэлнүүдые, КПСС-эй ба МНРП-гэй эб найрамдалта гадаадын политикые халуунаар дэмжэжэ байһанаа митинг дээрэ баталагдан абтаһан тогтоол элирхэйлэн харуулба.

МҮНХЭЛЭЛГЫН САМБАРНУУД

НЬЮ-ЙОРК. Нью-Йорк штадай Скенектади хотын урашуулда даалгагдаһан энэ захил тон юрэ бусын, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ байгаа, Американецуудта дадал бэшэ, совет хүнүүдэй нэрэ обогууд—Н. В. Ващук, В. И. Игнатенко, В. Н. Кибенок, В. П. Правик, Н. И. Титенок, В. И. Тищура—хоёр аб адлихан мүнхэлэлгын самбарнууд дээрэ һиилэгдэбэ.

Энэ хүдэлмэри нарин нягтаар бэелүүлэгдээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, Чернобыльскын атомна электростанцида болоһон уршаг түбэгэй аюулта хойшолонгуудые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлэй үедэ наһа бараһан совет түймэр сарагшадай эрэлхэг зориг болон баатаршалгые үнэн сэхэ бүхы американецууд ёһолон хүндэлһэн байна.

Түймэр сарагшадай профсоюзай Скенектадай отделениин гэшүүд хамтаараа иимэ захил хэһэн байгаа. Энэ заха холын багахан хотодо ажаһуугшадай совет хүнүүдэй гаргаһан баатаршалга тухай үнэн зүбые ханьшан гэжэ мэдэһэниинь ойлгогдоногүй. Юуб гэбэл, США-гай олохон хэблэл энээн тухай тон худал хуурмагаар, тад буруугаар бэшэдэг һэн.

Рейганэй бэеын элүүр тухай

ВАШИНГТОН. Нёдондо жэл тэрэнэй бүдүүн гэдэһэн соогоо абтаһан хорон хабдар дахинаа бии болоһо байнагүй юм аабза гэжэ тодорхойлхо зорилготойгоор США-гай президент Р. Рейганэй бэеые хахад жэл болоод лэ шалгажа үзэдэг байна. Иимэ шалгалта июниин 20-до үнгэргэгдөө. Президентын бүдүүн гэдэһэн соо үшөө хоёр багахан хабдар олдожо, врачнууд тэдэниинь үгы хэбэ. Энээнэй хорон хабдар гү, али бэшэ байһаниинь мүнөө дээрэ элирүүлэгдээдүй.

Бусад шэнжэлгэнүүдынь хэмһээ гадуур юушье элирүүлээгүй.

Ужам даа Эхэ һайхан оромнай...

БЭЛИГТЭНЭЭР СУУРХАҺАН ХИЗААРТА

(Түгэсхэл. Эхниинь июниин 17, 24-нэй номернуудта).

8. М. Ю. ЛЕРМОНТОВЭЙ БУУСАДА

ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРЭЙ түсэбөөр бидэндэ М. Ю. Лермонтовэй, В. Г. Белинскиин музей-буусануудые харуулха ёһотой һэн. Хүлеэгдэһэн тэрэ үдэрэйнгөө үглөөгүүр эртэлжэ, хоёр шэнэхэн «Икарус» автобусто һуугаад, ГАИ-гай «Волгоор» үдэшэгдэн, Рязань, Тулын харгыгаар табилуулбабди.

Пензэһээ хоёр час үлүүтэйхэн ябажа Лермонтово (Тарханы) тосхоной захада оршодог агууехэ поэдэй музей-буусын хаалга үүдэндэ буубабди. Тэндэһээ сөөрэмэй эрьеэр гараһан ута аллейгээр ябаад, зүлгэлжэ байһан ехэ талмайда гарабабди. Тэрэнэй дундуур сэхэ һунаһан харгын саада захада, үнинһөө хойшо открытка, зурагууд дээрэ хаража танил болоһон, шаргал үнгэтэй томо гэр һүмэ хоёр тобойлдожо байба. Тээ наанань, манай сэхэ ошохо харгын хажуу тээ, М. Ю. Лермонтовэй хүшөө байна. Поэт скамейкэ дороо хүлөө һольбуулаад, гарайнгаа хургаар үлэ мэдэг тулгалаад, Дунда саадай саанахи Ехэ сөөрэм тээһээ бууһан шэнэ хабарай һэбшээ шагнаархаһан шэнжэтэй һууба.

...Агууехэ поэдэй нагаса эжы Елизавета Алексеевна Арсеньева энэ буусые И. А. Навышкин гэжэ баян хүнһөө 1794 оной ноябриин 14-дэ худалдажа абаад, тосхоной зүүн захада, Ехэ сөөрэмэй хажууда, мүнөө байһан газартань нүүлгэһэн түүхэтэй. Эндэл 1815 оной хабар Ю. П. Лермонтовтэн һая түрэһэн Михаил хүбүүнтэеэ Москваһаа ерэһэн байгаа. Удаань басаганайнгаа (поэдэй эхын) наһа барахада, Е. А. Арсеньева тэрэ гэрээ задалуулжа, һууридань тэрэнэйнгээ дурасхаалда Мария Египетскаягай һүмэ барюулһан юм ха. Тэрэл үеһөө хойшо поэдэй эдир бага наһан энэ буусатай нягта холбоотой, эндэһээл тэрэнэй агууехэ уран бэлиг бадарһан намтартай. Хожомынь мэдээжэ поэт болоодшье байхадаа, М. Ю. Лермонтов багынгаа энэ нютаг ерэжэ, шүлэг зохёолнуудаа шуналтайгаар бэшэдэг һэн.

Тарханы гэжэ хоёр комплексһоо бүридэһэн музей-бууса 70 гаран гектар газарта оршонхой. Тэрэнэй дэбисхэр дээрэ гурбан янзын сөөрэм, гурбан янзын холо, ойрын саадуудтан хуушанай нэлэнхы парк оршожо, тэдэнэй дундуур Милорайка гэжэ горхон урдахадаа, энэ суута буусые үзэсхэлэн һайхан шэнжэтэй болгоно.

Буусын ехэ гэр сооһоо танилсалга эхилнэ. Ехэ, бага хэмжээнэй 8—9 таһалганууд соогуур олоной һонирхолдо дэлгэгдэһэн зүйлнүүд элбэг даа. Эндэхи зал соо Е. А. Арсеньевагай, М. М. Лермонтовагай, Ю. П. Лермонтовэй, мүн гартаа саарһа, карандаш ханамжатайгаар бариһан гурбан наһатай поэдэй тэрэ үеын портредүүд үлгөөтэй. Поэт эдир багадаа эхэһээ гээгдэжэ, эсэгэһээ таһаржа гүлмэрхэн сэдьхэлээ нилээд хүмэрюулһэн гээшэ. Тингэжэ нагаса эжынгээ харгалзалга доро үдэһэн байгаа. Мүн эндэ хуушанай рояль дээрэ поэдэй эхэ — Мария Михайловнагай сарюухан сагаан пулаад табяатай. Хажуудань хуушанай хуудаһан дээрэ поэдэй гараар нигэжэ бэшээтэй: «Гурба наһатай байхадаа нэгэ дуу шагнажа уйлаа бэлэйб. Тэрэниие мүнөө һананагүйб. Хэрбээ дахин шагнаа һаа, дахин уйлаха байхаб гэжэ этигэнэб. Тэрэниие нүгшэһэн эхэмни дуулаһан юм».

1812 оной дайнда габьяатай байһан хүнүүдэй хуушанай портредүүд эндэ олон. Тэрэ дайн тухай эдирхэн Лермонтов Бородиногой тулалдаанай герой Афанасий Алексеевич Столыпинай хөөрөөе олол шагнаһан байха. Тэрэ хүн Пензэһээ эгэшэ Е. А. Арсеньевадаа ходо ерэдэг һэн ха. Классна таһалга соонь эдир шабидаа француз гувернер Жан Капе Франциин революци болоод үнгэрһэн дайнууд тухай, ород болон француз уран зохёол тухай уншажа, хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Тэрэ гувернер тухайгаа поэт «Сашка» гэжэ поэмэ соогоо дурдаһан юм. Эндэ эдир поэдэй «Черкесүүд» гэжэ эхин түрүүшын поэмын гар бэшэг һонирхолтой. 1828 ондо, зунай амаралтаар эндэ ерэхэдээ, Лермонтов түрүүшынгээ зохёолнуудые бэшэжэ эхилһэн байна. Уран гараар хэгдэһэн, шэллэгдэмэл шкафууд соо эдир поэдэй уншаһан номууд олон. Нагаса эжыдээ тэрэнэй зуража бэлэглэһэн хада уулын үзэсхэлэн байгаалита зурагууд эндэ үлгөөтэй. Мүн поэдэй хүдэлмэриин стол, креслэ гэхэ мэтэнүүд сарюуханаар үзэгдэнэ. Тэдэ бүгэдэ улаан модоор хэгдэнхэй.

Е. А. Арсеньевагай таһалга хоёрдохи дабхарай мезонин соо, урагшаа хараһан сонхонуудтай. Тэрэ хадаа шанга янзын, Тархан нютагай дүүрэн эрхэтэ эзэн, зээ хүбүүн Михаилдаа голгүй дуратай хүн байгаа. Стол дээрэнь хүдөө ажахын, газар эдлэлгын асуудалнуудаар тэрэ сагай журнал, номууд дэлгээтэй.

Буусын ехэ гэрһээ гараад дунда саадай аллейгээр Ехэ сөөрэм тээшэ буухада, эрье дээрэнь түмэр шүргөөр хорёолоотой асатажа ургаһан томо дуб модон үндэр оройгоороо һэбшээ тодон шааяжа байба. Тэрэнэй сагдуулхан байхада эдирхэн поэт һуулгаһан намтартай. Шиг нойто элбэгтэй. һүүдэрлиг газарта үндэһэлһэн тула, нигэжэ һуга ургаа гээшэл даа, гэлсээ һэмди.

Ехэ гэрэй хажуу тээ оршоһон байшан соо энэ нютагай тэрэ үеын таряашадай ажаһуудалай хэрэгсэлнүүд, мүн ород сэрэгшэдэй буу зэбсэг, хубсаһа хунар харуулагдана. Гадна эндэ 1812 оной дайнай темэдэ хэгдэһэн слайд-зурагууд М. Ю. Лермонтовэй «Бородино» гэжэ шүлэгэй уран гүйсэдхэлгэ доро тайлбарилагдана. Бородиногой тулалдаанда хабаадаһан Наполеоной армиин 130000 хүнэй 58478-ниинь, ородой армиин 131548 сэрэгшэдэй 42438 хүниинь алдалан унаһан байгаа.

Энэ буусаһаа гаража Лермонтово тосхоной гол үйлсөөр баруулжаа шэглэбэбди. Ехэ сөөрэмэй үндэр эрье дээрэ музейн хоёрдохи комплекс оршоно. Үмхиржэ хуушарһан модон һүмын оронд эндэ 1840 ондо шулуун һүмэ нээгдэһэн юм ха. М. Ю. Лермонтов 18[illegible] ондо тэрэнэй баригдажа байхада хараһан [illegible] агууехэ поэдэй энэ нютагһаа гаража ошоһоор нүгшэһэн сагай хүрэтэрхи ажабайдал, зохёохы ажал ябуулга тухай зүйлнүүд харуулагдана. Һүмын үргэн ехэ дотор ханаар шүлэгүүдэй бадагууд мантан томоор буулгаатай. Манай орондо, хилын саанашье, мүн поэдэй амидыда хэблэгдэһэн зохёолнуудынь уужам залай стенднүүдээр тон олоор табигданхай.

— Поэдэй бэетэй бүтүү хуурсаг 1842 оной апрелиин 21-дэ Пятигорскһоо асарагдажа, энэ һүмэ соо табигдаад, гурбадахи үдэртөө, апрелиин 23-да хүдөөлүүлэгдэһэн байгаа, — гэжэ экскурсовод шэмээгүй оршондо хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

9. АРСЕНЬЕВҮҮД УГСААТАНАЙ ЧАСОВНИ

ҺҮМЭҺӨӨ гараад нарихан зүргоор тойрожо ошоходо. агууехэ поэдэй хүдөөлүүлэгдэһэн часовни байба. Тэрэ хадаа анхан Е. А. Арсеньевагай үбгэнэй, удаань басаганайнь хүдөөлүүлэгдэһэн газарта баригдаһан байгаа. Тэрэнэй дотор талын зурагууд хуушан хэбээрээ үлэнхэй юм ха. Тэг дундань, түмэр хорёо соо гурбан хүшөө табяатай. Эгээл томо, хара мрамор хүшөөгэй үбэр талада лаврово венок бронзоор гүрөөтэй, доронь «Михайло Юрьевич Лермонтов», хоёр талаарнь — түрэһэн (1814 оной октябриин 3), нүгшэһэн (1841 оной июлиин 15) сагууд бэшэгдэнхэй. Тэрэнэй саана зэргэлээд М. В. Арсеньев М. М. Лермонтова хоёрой хүшөө боро гранидаар хэгдэнхэй. Поэдэй эхын хүшөөдэ эбдэрхэй якорь хоноогдонхой. Энэ хадаа найдалайнь хүсэлдөөгүйе тэмдэглэһэн һүлдэ болгогдоо юм гэжэ экскурсовод тайлбарилба. Хүшөө дээрэ иимэ бэшэг уншагдана: «Энэ шулуун доро 1817 оной февралиин 24-дэ, субботодо нүгшэһэн Мария Михайловна Лермонтовагай, түрэһөөрөө Арсеньевагай, яһан хэбтэнэ. Тэрэ 21 жэл, 11 һара, 7 үдэр наһа наһалһан байгаа».

Эдэ хүшөөнүүдые Е. А. Арсеньева табюулһан, удаань өөрөө эндэл хүдөөлүүлэгдэһэн байна.

...Часовниин баруун хойто булангай доошоо бууһан гэшхүүрээр орободди. Табсан дээрэ шүбуун дэн табятай. Тэрэнэй һүлэмхи туяа часовниин дорохи харанхы зайе арайхан гэрэлтүүлнэ. Хоёр эрьежэ сэхэ доошолходоо зориһон газартаа хүрэбэбди. Эндэ ород арадай агууехэ поэт М. Ю. Лермонтов мүнхэ зүүдэндээ нойрсоно. Тэрэнэй зүүдые наигинаар сахижа, угсаата нютагайхидайнь нособһон шүбуун дэнгүүд. хэзээ нэгэтэ, зунай һайхан һүни, тэнгэриин гэрэлтэй мүшэдэй зүгаас поэдэй мэдэрһэн мэтээр, энэ шэмээгүй аалинда үлэ мэдэг, дүлдэн хүдэлхэдэл гээ бэлэй. Мүн энэ аалинда часовнитой зэргэлээд ургаһан «дорюун бажагар дуб модоной дохижо шааяхые» дуулаашье һэн хаб...

Поэдэй эндэ хүдөөлүүлэгдэһэн үдэр, поэтическэ захяаснь дүүргэлтэ болгон, тэрэниие эндэ тариһан байгаа.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: М. Ю. Лермонтовэй үдэһэн гэр. (баруун захадань Мария Египетскаягай һүмэ). Поэдэй тариһан дубай дэргэдэ.

Авторай фото.
Пензэ — Москва — Улаан-Үдэ.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ конкурсдо

ӨӨРЫГӨӨ ДИИЛЭХЭ

Һанагдаагүй ушар тааруугүй сагта болошодог гээшэ ааб даа: үглөөдэр харалгада хабаадахаяа байтараа роялиингаа хабхагаар хургануудаа хабшажархихадаа яахабши? Конкурсдо хабаадагшад сооһоо эгээл залуу Алеша Султанов (16-тай) миин лэ юрэ сагта һаань хэды шэнээн боложо, инструментынгээ саана һууха һэм — өөрөөшье мэдэнэгүй. Тэзд конкурс тэрэниие өөрыгөө диилэхыень баадхаа. Тэрэ июниин 19-дэ консерваториин Ехэ залай сценэ дээрэ гараа бшуу. Программынгаа номер бүхэнэй һүүлээр бодожо, хүшэгын саана тэрэниие хүлеэжэ байһан врачта ошодог, дахин ерэжэ наададаг һэн. Мүн лэ Югославиин пианистка Татьяна Пунтева түрүүшынгээ алхамуудые хүшэр хүндэ байдалда хэбэ.

Жээрэбэй дураар зэргэлээд гүйсэдхэжэ байһан тэрэ хоёр залуу артист наадаяа табан хоногоор хойшолуулба. 43 ба 44 номертой билетүүд тэдэниие ганса дүтэлүүлээ бэшэ, харин конкурсын оршон байдал энээндэ туһалаа. Москвагай харагшад зохёохы хүшэр зам дээрээ өөрыгөө диилэжэ, мүрысөөндэ хабаадалсажа байһан эдэ хоёрто бүхы шан үгэжэрхихөөр бэлэн байгаа. Юуб гэхэдэ, турнир имагтал бэлиг талаангай тэмсэл бэшэ, харин зориг хүсэлэй, шадал тэнхээнэй байдал гэжэ хэлэхэдэ, буруу бэшэ. Шагнагшад тэдэнэй хатуу зориг үндэрөөр сэгнэнэ. Тезд жюри юун гэхэ хаб?..

Союзуудай байшангай Колонно зал дуушадые шагнахаяа хүгжэмдэ дуратайшуул түрүүшынхиеэ ерэбэ. Мүрысөөн мүнөө бүхы дүрбэн дисциплинэнэр ябуулагдажа байна. Дуушадай харалга өөрын нэгэ бага ондоотой: тэдэнэй наһан үргэдхэгдөө — 18-һаа 32 хүрэтэр болонхой. Тэдэнэй дунда студентнэр үсөөн, ехэнхинь зохёохы ажабайдалдаа шунан ороһон зон. Оперно театрнуудта хүдэлдэг, концертнэ ажаябуулга эдэбхитэйгээр хэрэглэдэг артистнууд. Перселһээ мүнөөнэй авторнууд хүрэтэрхи гурбан зуун жэлэй хүгжэм турнирай программада ороно.

Хүнэй хоолой гээшэ — айхабтар нарин инструмент ха юм. Тэрэ хүнэй бэеын байдалһаа дулдыдана. Илангаяа конкурсын урда тээхи хүлгөөн, һабандаан тэрээндэ нүлөөлхэ байна. Ушар тиимэһээ зохёохы мүрысөөндэ оролсоһон артист ганса бэлигтэй байха бэшэ, мүн хатуу зоригтой, бэеэ гартаа тон һайнаар барижа шадаха, сэдьхэл бодолой талаар баян байха зэргэтэй. Түрүүшын уулзалгын[illegible] гын, сэгнэлгын түр[illegible] артистнуудһаа энэ[illegible] нэ.

Тиихэдэ скрипачи[illegible] шата эхилэнхэй. Түр[illegible] баа» дабаһан гүйс[illegible] харагшад хуушана[illegible] танилнуудтай уулз[illegible] тана. Уридшалан [illegible] тайшуул Питер Вин[illegible] тай маяг, бүхы бэ[illegible] сэдхэхэ шадабарин[illegible] һээ мэдэжэ, һай[illegible] нүүдые үгэжэ байн[illegible] курсын дүрбэдэхи [illegible] болоһон тэрэ булт[illegible] жа. энэ шатада тү[illegible]

ГДР-эй Лотар Ш[illegible] соморхоноор бар[illegible] хэдэг маягаараа, ар[illegible] дабари нарин бэ[illegible] жуулдаг Томохиро [illegible] Японһоо, халуун т[illegible] тай Ик-Хуан (США[illegible] хамта удаа дараа [illegible]

Хоёрдохи тур [illegible] бүхэнэй сольно кон[illegible] но. Тэрэнэй олон [illegible] программа соо ха[illegible] нютаг ороной мүн[illegible] жэм заал һаа орол[illegible] ха ёһотой. Шагнагш[illegible] хоридохи зуун жэлэ[illegible] за хүгжэм зэдэлнэ[illegible]

Л. БЕРН[illegible]
А. КО[illegible]
ТАСС-[illegible]

Һурагшадай зунай амаралта

САМАНТА СМИТ, КАТЯ ЛЫЧЕВАДА

Каменск поселогой пионернүүдэй лагерьта мүнөө 200 гаран хүүгэд амаржа байна. КПСС-эй гэшүүн, хүмүүжүүлэгшэ, лагериие даагша С. Г. Акузинагай хүтэлбэрилдэг коллектив хүүгэдэй аша үрэтэйгөөр амархын тула һонирхолтой олон хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ. Пионернүүд ажалай десантда гаража, посёлогой сквер, паркнуудые сэбэрлэнэ, алдар солын хүшөөнүүдые харууһална.

Тээмэндэ «Орооһон» гэжэ операци тэнлэ үнгэргэгдөө. Хүүгэд хилээмэнэй бии болоһон тухай түүхэтэй, таряашадай ажалтай танилсаһан, таряа ургуулдаг түрүү механизаторнуудтай уулзаһан байна.

Һаяшаг эндэ политическэ плакадай конкурс үнгэргэгдэбэ, «Улыбка», «Байкал», «Орлята» болон бусад отрядуудай пионернүүд плакадуудые бэлдэжэ, тэдэнээ эрхимээр хамгаалһан байна. Палестинын үхибүүдтэ, американ басаган Саманта Смитын дурасхаалда, совет һурагша, Катя Лычевагай Америкэ ошожо ерэлгэдэ зорюулагдаһан плакадууд жюрин үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Плакадуудаа хамгаалхадаа шүлэгүүдые уринаар уншаһан, дуунуудые гүйсэдхэһэн Света Шепелева, Юра Вяткин бусад дурасхаалта бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Р. КУЗЯКИНА.

Кабанскын район.

ТҮРЭЛХИДЭЙ ХАРИЛСААН

Тоо бүридхэлгые оньһожоруулгын техникумдэ түрэлхидэй суглаан боложо, хүбүүд, басагадай хэр зэргэ һуража байһан тухай асуудал хаража үзэгдэбэ. Тус суглаанда хотын түрэлхидһөө гадна, республикын хүдөө нютагуудһаа тус техникумдэ һурадаг һурагшадай түрэлхид уригдаһан байгаа.

Студентнэрэй тоосоһоной удаа, түрэлхидтэ лекци уншагдаһан, баян программатай концерт харуулагдаһан байна.

Һүүлээрнь түрэлхид болон студентнэр худалдаа наймаанай яармагта орожо, уран гартай басагадайнгаа бүтээлнүүдые хужарлан хараһан, амтата эдеэ хоолой дээжэдэ хүртэлсэһэн байха юм. Эдэ бүгэдые тус техникумдэ һуралсадаг хүбүүд, басагад хэһэн, бүтээһэн, эмхидхэһэн байна. Түрэлхидэй худалдажа абаһан зүйлнүүдэй мүнгэниинь эб найрамдалай жасада эльгээгдэхээр хараалагдана.

Т. ПНЕВА.

ФЕСТИВАЛЬ ЮУ ХАРУУЛААБ?

Улаан-Үдын 1-дэхи дунда һургуулиин спортын зал соо Ураал, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй городуудай һургуулиин һурагшадай «Байгалай толон» гэһэн шатарай фестиваль түгэсэбэ. Тэндэ 27 команда хабаадалсаһан байна.

Дүрбэн уулзалгын удаа түрүүлэн гараһан Улаан-Үдын 8-дахи ДЮСШ-гай шатаршад Томскын командатай наадажа, 6:1 гэһэн тоотойгоор илахадаа, турнирайнгаа байдалые бүри һайжаруулаа. Удаадахи хоёр уулзалгада Благовещенскын шатаршадта 3:4 гэһэн тоотойгоор шүүгдэөд, Шэтын областиин командые 5,5:1,5 гэһэн дүнтэйгөөр илаба. Һүүлшын наймадахи наадандa тэдэнэр республикынгаа «Урожай» бүлгэмэй командатай уулзаа. Бэрхэ шатаршад В. Тулохонов К. Мандреева хоёрой Казань хотодо болохо Р. Г. Нежметдиновэй нэрэмжэтэ мемориалай мүрысөөндэ хабаадахаар гаража, командань 6:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээ. Тингэжэ бүхыдөө 41 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ. Тус командын бүридэлдэ наадаһан Б. Доржиев, В. Дашинимаев, В. Тулохонов, В. Ходоев, Т. Тугутов, Н. Агафонова, К. Мандреева гэгшэд хамтын ехэ илалта туйлаба гээшэ.

Благовещенск, Хабаровск хотонуудай команданууд удаадахи һууринуудта гараа. Тэдэнэр тус тустаа 35 очко абаһан байгаа. Зүгөөр коэффициентынгээ талаар булюу байдалтай благовещенскынхидтэ хүндэтэ хоёрдохи һуури олгогдоо. Тэдэнэр шиидхэхы нагадандаа ёһотой спортивна тэмсэлэй хүсэл зориг харуулжа, Улаан-Үдын шатарай «Огонек» гэжэ клубайхидые 7:0 тоотойгоор шүүһэн габьяатай. Тиихэдэнь Хабаровскын команда томскынхидые арайшамай (4:3) диилээ.

Түрүүшын арбан командын тоодо орохын түлөө үсэд шанга тулалдаанууд болоһон байна. Юуб гэхэдэ, түрүү арбан команда нэгэдэхи бүлэгтэ орожо, дүхэриглэһэн гуримаар мүрысэхэ болбольнь, хоёрдохи арбан команда швейцарска гуримаар наадаха ёһотой юм. Тиин Томскын, Владивостогой, Ангарскын, Шэтын «Забайкалецай», Прокопьевскын, «Урожайн» (Улаан-Үдэ) команданууд түрүү арбанай тоодо оробо.

Өөр өөрын хюлгэнүүд дээрэ туйлагдаһан дүнгүүд согсологдоо. Нэгэдэхи хюлгэдэ наадаһан В. Капитонов (Ангарск) абажа боломоор 8 очкоһоо 8 очко абажа, мүрысөөндэ эрхим дүн харуулаа. Удаадахи хюлгэнүүд дээрэ хэд түрүүлээб гэбэл, С. Авдеев (Владивосток) — 7,5 очко, Ю. Кишинский (Благовещенск) — 7 очко, Г. Бадлуев (Улаан-Үдын Пионернүүдэй городской байшан) — 7 очко, В. Раднаев («Бригантина», Улаан-Үдэ)—7 очко, Л. Кольцова, О. Сербинович (хоюулаа Благовещенск) — 7,5 ба 6,5 очко.

Мүрысөөн юу харуулааб? Республикымнай эдир шатаршад командна уулзалганuudта бараг һайнаар наадаа һаа, хубиин тоосоогоор түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ һула наада харуулһан байна. Илангаяа республикын суглуулагдамал командада ородог шатаршад бирагүйгөөр наадаа. Үшөө нэгэ дутагдал гэхэдэ, бэрхэ шатаршадаймнай нааданай хэмжээн доогуур байшоо.

Фестивалиин илагша болоһон 8-дахи ДЮСШ-гай нэгэшье шатаршан өөрынгөө хюлгэ дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлээгүй. Н. Агафонова хоёрдохи, В. Тулохонов, Т. Тугутов гэгшэд гурбадахи һууринуудта гараа. Республикымнай бусад команданууд сооһоо Г. Бадлуев В. Раднаев хоёр түрүүлжэ шадаа. Тиигэжэ 10 наһатай Витя Раднаев I разрядай норматив дүүргэбэ. Тунгалаг Ринчино (Хэжэнгэ), Вера Шаргаева (Ивалга) гэгшэдэй һайн наада тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Валентин Захаров, Саша Сысоев һайнаар наадаха арга шадабаритай аад, һанаһанһаа муугаар наадаа.

Шатарай тренернүүдэй хүдэлмэриин дүн энэ мүрысөөнэй үедэ элихэнээр харагдана. Эндэһээ уламжалан хэлэхэдэ, хэрбээ тренернүүдэй хүдэлмэриеэ улам эдэбхижүүлжэ, эдир шатаршадайнгаа арга шадабарие зүбөөр хүгжөөбэл, дүнгүүдшье дээгүүр байха һэн.

Л. ГАРМАЕВА.
РСФСР-эй категориин судья.

СПОРТ

МАЛШАД МҮРЫСЭБЭ

«Мир» колхозой һү һаалиин хоёр фермэ Зэдэ голой эрьедэхи Нюга нютагта түбхинэнхэй юм. Ажалша бэрхэ һаалишад зунай һарануудта һү һаалияа дээшэлүүлхэ талаар район соогоо түрүүшүүлэй тоодо оролсожо ябана. Эдэнэр май һарада һү һааха түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэһэн юм.

Июнь һарын арбаадаар Нюга нютагта хоёр фермын һаалишад, малшадай дунда спартакиада үнгэргэгдэбэ. Программадань волейболоор мүрысэхэ, эрэшүүл 100, эхэнэрнүүд 60 метрэй зайда урилдаха, эстафетэ дамжуулха, аргамжа татаха, мүн барилдаха зүйлнүүд оруулагдаһан байгаа. Буряад барилдаагаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Бургалтайн һү һаалиин фермые даагша А. Бадмаев шалгаржа, хонин шагнал абаба. Спортын бусад зүйлнүүдээр эрхимлэһэн һаалишад, малшадта колхозой правлени, партком, профкомой шан, бэлэгүүд барюулагдаа.

Һүүлээрнь Булагай фермын коллектива һайн программатай концерт харуулаа.

Д. БАДМАЕВ.

Зэдын район.

ЭРХИМЛЭГШЭДЭЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнуудай дунда ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Мүнөөдөө эдэнэр тус тустаа 5—6 наада үнгэргэжэ, шадамар бэрхээр наадаһан командануудынь футболой наадандa дуратайшуулай зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэхэ ёһоорол хүртэнэ.

Зонын футболистнууд дүрбэн нааданай һүүлээр хоёр долоон хоногой туршада амарһан юм. Тэрэнэйнгээ удаа эдэнэр ээлжээтэ нааданууда үнгэргэжэ захалба.

Мүрысөөнэй таблицада түрүүшын гурбан һуури эзэлээд ябаһан командануудай дунда түрүүлжэ гарахын тула шанга тулалдаан болохоор ха. Мүнөөдөө эдэнэр тус тустаа 8—8 очкотой, хаанашье ябахадаа футболой һайн наада харуулна. Жэшээнь, манай зонодо хоёрдохи жэлээ наадажа эхилһэн Омскын «Иртышэй» футболистнууд байгша ондо эрхим дүн туйлаха эрмэлзэлтэй. Юуб гэхэдэ, эдэнэр үнгэргэгдөөд байһан зургаан уулзалгаһаа гурбыень шүүһэн, хоёртойнь тэнсэһэн, нэгэнэнь лэ шүүгдэһэн байна. Эдэнэр байгша оной түрүүшын наадануудай хоёр уулзалга Благовещенскын, Комсомольск-на-Амуре хотын футболистнуудтай үнгэргэхэдөө, хоюулантайнь 1:1, 0:0 гэһэн тоотойгоор тэнсэжэ гараа һэн. Мүн эдэнэр Красноярскын «Автомобилистын» стадион дээрэ талмайн эзэдые 2:0 гэһэн тоотойгоор илажа, мүрысөөнэй таблицада байдалаа һайжаруулжа шадаа. Гансал Эрхүүгэй «Звездада» эдэнэр шүүгдэһэн байба. Тиихэдэ Тюмениин «Геологой» футболистнууд нэгэшье командада шүүгдээгүй ябана. Эдэнэр Комсомольск-на-Амуре, Благовещенскын, Красноярскын, Эрхүүгэй футболистнуудтай наадахадаа талмайн эзэдтэй бултантайнь — 0:0, 1:1 гэһэн тоотойгоор тэнсээ. Харин гэртээ «Сэлэнгэ», «Локомотив» команданудые шүүжэ гараа һааб даа.

Байгша ондо Барнаулай «Динамо» командын футболистнууд һайн наада харуулна. Эдэнэр Эрхүүгэй «Звезда» командада 4:6 гэһэн тоотойгоор хабар шүүгдээ һэн. Бусад уулзалгануудаа — Рубцовскын, Красноярскын, Владивостогой, Находкын командануудые шүүһэн байна. Манай хүршэнэр Эрхүү хотын футболистнууд Томскын, Рубцовскын команданудта шүүгдээ юм.

«Сэлэнгын» футболистнууд һүүлшын хоёр уулзалга өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа, Благовещенскын «Амурта» 0:1 гэһэн тоотойгоор шүүгдээшье һаа, Комсомольскын футболистнуудые 2:0 гэһэн тоотойгоор илажа гараад, мүрысөөнэй таблицада ээлээд ябаһан дундуурхи һуурияа алдабагүй. Мүнөө «Сэлэнгын» футболистнууд ээлжээтэ наадануудаа үнгэргэхэеэ Алас-Дурна зүгэй хото городууд руу гарахай.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Иртыш» Омск	6	3	2	1	10—3	8
«Геолог» Тюмень	6	2	4	0	8—2	8
«Динамо» Барнаул	5	4	0	1	16—8	8
«Звезда» Эрхүү	6	3	1	2	13—10	7
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	6	3	0	3	7—9	6
«Амур» Благовещенск	5	1	4	0	1—0	6
«Океан» Находка	5	2	2	1	5—4	6
«Манометр» Томск	6	2	1	3	5—5	5
«Локомотив» Шэтэ	5	1	3	2	1—6	5
«Торпедо» Рубцовск	5	1	2	2	6—6	4
«Луч» Владивосток	5	1	2	2	2—8	4
«Металлург» Новокузнецк	6	1	2	3	3—8	4
«Автомобилист» Крас-ск	6	1	2	3	4—9	4
«Амур» Комсомольск	5	0	3	2	2—5	3

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, ответ. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35 сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-2, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 от дел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-00513. Заказ № 148. Индекс 04609